

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2025–2028

Raision kaupunki | Ympäristöpalvelut

raisio

SISÄLLYS

1. Ympäristöterveydenhuollon päämäärät	3
2. Valtakunnallinen valvontaohjelma	3
2.1. Tietoperusteinen valvonta.....	4
2.2. Osaaminen.....	4
2.3. Varautuminen	4
3. Valvontayksikkö ja henkilöresurssit	5
3.1. Työajan jakaantuminen toimialoittain	7
4. Delegoinnit ja hallinnolliset pakkokeinot	7
5. Valvontahenkilöstön osaamisen varmistaminen.....	8
6. Laatujärjestelmä	8
7. Arviointi- ja ohjauskäynnit	8
8. Viestintä ja tiedotus.....	8
9. Valvonnan maksullisuus	9
9.1. Eläinklinikan asiakasmaksut.....	9
10. Näytteenotto ja laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	9
11. Riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	10
12. Tarkastuksen sisältö, suunnittelu ja toteutus	11
13. Varautuminen häiriötilanteisiin.....	12
14. Epidemioiden selvittäminen	13
15. Elintarvikevalvonta	13
15.1. Valvontakohteet	14
15.2. Alkutuotantopaikat	14
15.3. Elintarviketoiminnan rekisteröinti ja laitoshyväksymisen hakeminen	14
15.4. Elintarvikevalvonnan tarkastusten suunnittelu ja toteutus	15
15.5. Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset painopisteet 2025-2028	15
15.6. Säännöllinen valvonta ja painopisteet Raision valvontayksikössä 2025-2028.....	15
15.7. Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	16
16. Terveystoiminnan valvonta	17
16.1. Terveystoimintalain kokonaisuudistus	17
16.2. Ilmoitusten ja hakemusten käsittely	17
16.3. Säännöllisen valvonnan kohteet	18
16.4. Muu valvontatyö.....	18
16.5. Terveystoimintalain mukaisten tarkastusten sisältö	18
16.6. Sisäilmatyöryhmät	19
16.7. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	20
16.7.1. Talousvesi.....	20
16.7.2. Uimavesi	21
16.8. Radonvalvonnan käytännöt	23
16.9. Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistukset	23
16.10. Terveystoimintalainvalvonnan valtakunnalliset painopisteet ohjelmakaudella 2025-2028	24

16.10.1.	Talousvesivalvonnan uudet sisällöt	24
16.10.2.	Osaaminen ja paikalliset tarpeet valvonnassa	24
16.10.3.	Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa	24
16.11.	Terveydensuojelun säännöllinen valvonta ja valvonnan painopisteet Raisiossa 2025-2028.....	24
17.	Tupakkalain valvonta	25
17.1.	Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupa	26
17.2.	Kunnan määräämä tupakointikielto asuntoyhtiöön.....	26
17.3.	Tupakkalain mukainen tarkastus ja sen sisältö	26
17.4.	Tupakkavalvonnan valtakunnalliset painopisteet 2025-2028	28
17.5.	Suunnitelmallinen tupakkavalvonta ja painopisteet Raisiossa 2025-2028	28
18.	Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta	29
19.	Eläinlääkintähuollon suunnitelma	29
19.1.	Eläinten terveyden valvonta.....	30
19.1.1.	Eläintautivalmius	30
19.1.2.	Eläintautiepäilyt ja -tapaukset.....	30
19.1.3.	Zoonoosien valvonta.....	31
19.1.4.	Terveysvalvontaohjelmat	31
19.1.5.	Muu tautiseuranta	31
19.1.6.	Eläimistä saatavat sivutuotteet	32
19.1.7.	Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus.....	33
19.1.8.	Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti	33
19.2.	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	34
19.2.1.	Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	34
19.2.2.	Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus	35
19.2.3.	Tukivalvonta.....	35
19.3.	Peruseläinlääkäripalvelu.....	35
19.4.	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	36
19.5.	Kiireellinen eläinlääkäriapu	37
19.6.	Laboratoriopalvelut	37
20.	Valvonnan toteutumisen arviointi ja raportointi	37
20.1.	Seurattavat mittarit.....	38
21.	Liitteet	38

1. Ympäristöterveydenhuollon päämäärät

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Toimintaympäristö

Hallituksen ohjelmassa (Vahva ja välittävä Suomi, 20.6.2023) todetaan, että kuntien tehtäväkentän vakiinnuttamiseksi kuntien tehtäviä ei siirretä hyvinvointialueille hallituskauden aikana.

Hallitusohjelmaan kuuluu myös valtion aluehallinnon uudistus, joka ensisijaisesti tarkoittaisi lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Tämä tarkoittaa rakenteellisia muutoksia myös ympäristöterveydenhuollon ohjaukseen, kun aluehallintovirastojen ja Valviran terveydensuojelun ja tupakkavalvonnan tehtävät kootaan uuteen perustettavaan virastoon. Vastaavasti aluehallintovirastojen elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tehtävät siirtyvät Ruokavirastoon.

2. Valtakunnallinen valvontaohjelma

Valvira ja Ruokavirasto ovat valmistelleet ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2025–2028. Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää ympäristöterveydenhuollon valvontaa ja sen ohjausta sekä lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja laatua yhtenäistämällä valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti. Tämä tapahtuu ohjaamalla viranomaisia valvonnan suunnittelussa ja sen järjestämisessä sekä valvonnan toteutuksessa ja sen arvioimisessa.

Yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan liittyvät erilliset ympäristöterveydenhuollon toimialakohtaiset valtakunnalliset valvontaohjelmat, joissa on esitetty toimialakohtaisia painopisteitä eri vuosille. Toimialakohtaiset valvontaohjelmat löytyvät Valviran verkkosivuilta.

Ohjelmakauden teemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa vaikuttavasta valvonnasta ja ydintehtävistä voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla: tietoperusteinen valvonta, osaaminen ja varautuminen.

2.1. Tietoperusteinen valvonta

Tallennettuun tietoon perustuva toiminta on keskeistä viranomaisten valvonnan vaikuttavuuden kannalta. Valvontaohjelman tavoitteella korostetaan valvontaa harjoittavien viranomaisten tehtävää huolehtia valvonnan tietopohjan luotettavuudesta ja valvonnan tietojärjestelmiin kuten Vatiin (ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tietojärjestelmä) kirjatun valvontatiedon oikeellisuudesta. Henkilötietojen käsittelyssä on huomioitava, että tietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä. Rekisterinpitäjä, kuten Vatin osalta kunta, vastaa siitä, että tätä periaatetta noudatetaan. Rekisterinpitäjän on myös tarvittaessa pystyttävä osoittamaan näiden vaatimusten noudattaminen.

Tavoitteella korostetaan myös valvonnassa syntyneiden tietojen oma-aloitteista hyödyntämistä valvontayksikön toiminnassa, toiminnan seurannassa ja sen jatkuvassa parantamisessa. Tämä tarkoittaa sitä, että valvonnan tiedoilla on vaikutusta valvontaan ja valvonnan toimintatapoihin. Esimerkkinä voidaan mainita valvonnassa kertyneen tiedon vaikutus riskiperusteisen valvonnan toteutukseen ja painotuksiin.

2.2. Osaaminen

Ympäristöterveydenhuollon toimintaympäristö on poikkeuksellisen laaja, monialainen ja alati muuttuva. Haasteellisessa toimintaympäristössä monipuolisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen on keskeisessä roolissa tehtävien toteuttamiseksi laadukkaasti ja tehokkaasti. Pelkästään niin kutsuttujen ydintehtävien, eli lakisääteisten tehtävien, hoitaminen edellyttää monenlaista osaamista sekä sen jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä.

Lainsäädännön ja sen tulkintaa ohjaavien soveltamisohjeiden lisäksi ympäristöterveydenhuollon jokapäiväisessä viranomaistyössä tulee hallita myös ammatillinen, substanssiin liittyvä tieto sekä toimintaympäristö. Näiden lisäksi keskeisenä osaamisalueena voidaan pitää esimerkiksi hyviä vuorovaikutustaitoja.

Organisaatioiden on panostettava perehdyttämiseen, mahdollistettava osaamisen kehittäminen sekä kannustettava viranhaltijoita omatoimiseen tiedon hakemiseen sekä uuden oppimiseen.

2.3. Varautuminen

Varautuminen on ennakoivalmistautumista erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin huomioiden toimintaympäristömuutokset kuten hyvinvointialueet. Tavoitteena on tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa tilanteissa. Varautumista on ylläpidettävä jatkuvasti ja aiempien häiriötilanteiden oppeja on tärkeä hyödyntää. Kansallisen varautumisen periaatteet on kuvattu Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa. Tätä strategiaa täydennetään eri hallinnonalojen säädöksillä ja substanssikohtaisilla ohjeilla. Terveysturvallisuus- ja elintarvikevalvonta-viranomaisella on lainsäädännön perusteella velvollisuus toimia epäiltäessä terveyshaittaa ja vastaavasti eläinterveysviranomaisella epäiltäessä viranomaistoimin vastustettavaa eläintautia. Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö velvoittaa viranomaisia ja toimijoita laatimaan suunnitelmia varautumisesta häiriötilanteisiin (EL 24 §, 27 §, EtL 18, 67–70 §, TsL 8 §, valvonta-asetus (EU) 2017/625 art 115).

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen ja terveydensuojeluviranomaisen on ennalta varauduttava elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviäviin epidemioihin ja sovittava

niitä koskevan selvitystyön järjestämisestä. Epidemiaselvitystyöryhmän perustamisesta ja toiminnasta sekä epidemioiden selvittämisestä ja muille viranomaisille ilmoittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksessa (1365/2011, muutosasetus 978/2022).

Valvontayksikön on varmistettava eläinlääkintähuollon toimivuus eri häiriötilanteissa. Vaikka viranomaistoimin vastustettaviin eläintauteihin varautumisessa päävastuu on Ruokavirastolla ja aluehallintovirastoilla, on valvontayksiköiden huomioitava omassa varautumisessaan näihin tehtäviin kuuluvat kunnaneläinlääkärin velvoitteet.

3. Valvontayksikkö ja henkilöresurssit

Raision kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontayksikköön kuuluvat kunnat: Raisio, Naantali ja Rusko. Valvontayksikön alueella asuu 51 766 asukasta (2023). Lain mukaan kunnalla tai yhteistoiminta-alueella tulee olla tehtävän järjestämiseksi käytettävissään vähintään 10 henkilötyövuotta (htv) vastaavat henkilöresurssit.

Raision kaupungin hallintosäännön mukaan ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisena toimii kuntien yhteinen kuusijäseninen terveysvalvontajaosto. Jaostoon Raisio valitsee kolme jäsentä, Naantali kaksi ja Rusko yhden jäsenen sekä näille henkilökohtaiset varajäsenet. Puheenjohtajuus jaostossa on Raisiolla, varapuheenjohtajuus on kiertävä. Esittelijänä jaostossa toimii terveysvalvonnan vastuuhenkilö.

Ympäristöterveydenhuolto kuuluu elinvoima- ja kilpailukykytoimialaan ja kaupunkikehityspalveluiden vastuualueelle. Ympäristöterveysvalvonnassa työskentelee tällä hetkellä 5 terveystarkastajaa, eläinlääkäri, osa-aikainen pieneläinhoitaja, palvelusihteri ja terveysvalvonnan johtaja. Terveysvalvonnan johtajana toimii ympäristöpäällikkö. Valvontayksikön vastuuhenkilönä toimii yksi terveystarkastajista.

Raision valvontayksikössä työskentelee pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilökuntaa. Terveystarkastajista kaikilla on vähintään ammattikorkeakoulututkinto. Yksi terveystarkastajista on suorittanut rakennusterveysasiantuntija (RTA) koulutuksen. Eläinlääkärillä on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinnon lisäksi tarkastuseläinlääkärin tutkinto ja hygieenikotutkinto. Kokemusta praktiikasta ja valvontatehtävistä on monen vuoden ajalta.

Elintarvikevalvonnan eläinlääkäriyhteistyöstä on tehty sopimus Liedon, Turun ja Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa. Toimivalta yksiköiden yhteistoiminta-alueilla vähentää haavoittuvuutta ja mahdollistaa tehtävien keskeytyksettömän hoidon loma-aikoina ja esimerkiksi kiireellisissä tapauksissa poissaolotilanteissa.

Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa on sopimus hyötyeläinlääkäripäivystyksen ja sijaisuuksien järjestämisestä. Raisio ostaa palvelut Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollolta, arvioilta yhteensä n. 110 päivää vuodessa.

Pieneläinpäivystyksen hoitaa koko Varsinais-Suomen alueella yksityinen yritys. Palvelun kilpailuttaa Turku. Vuoden 2025 alusta päivystyksen hoitaa Papuvet Oy. Päivystys sijaitsee Raisiossa kaupungineläinlääkärin tiloissa osoitteessa Kappontie 4. Raision henkilötyövuosiin sen vaikutus on noin yhden henkilötyövuoden.

Turun kaupungin valvontaeläinlääkärit hoitavat valvontaeläinlääkärin tehtäviä myös Raision alueella. Turussa on kaksi valvontaeläinlääkärinä. Tehtäväkenttänä on eläintautilain, helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetun lain ja eläinsuojelulain nojalla kunnaneläinlääkärille määrätty valvontatehtävät. Raision osuus valvontaeläinlääkärin virasta on 30 % (0,30 htv).

Naantalin ja Raision kaupunkien talousveden viranomaisvalvonnan näytteet ottaa Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy. Terveystarkastajien mukainen näytteenotto (erityisesti talous-, uima- ja allasvesien osalta) voi olla järjestetty terveystarkastajien ulkopuolisen tahon toimesta ja voidaan laskea mukaan terveystarkastajien resurssiin (Sosiaali- ja terveysministeriön ohje 15.12.2009; STM092:00/2007). Näytteenottoon kuluu aikaa arviolta n. 15 htpv vuodessa.

Sijaisuusjärjestelyt voidaan hyväksyä yhteistoiminta-alueain (410/2009) mukaisesti henkilövoimavaroihin, koska ne ovat vakiintuneita ja niiden avulla varmistetaan henkilöresurssien pysyminen samalla tasolla joka vuosi (Lounais-Suomen aluehallintoviraston raportti LSAVI/2681/05.14.01/2014). Eläinlääkäreiden sijaisuusjärjestelyiden lisäksi valvontayksikössä on ollut vakituisen henkilökunnan lisäksi kesäisin terveystarkastajien sijainen/harjoittelija (0,36 htv).

Taulukko 1. Valvontayksikön käytössä olevat henkilöresurssit

Virkanimike	Erityisosaaminen/vastuualue	htpv / (htv)
Ympäristöpäällikkö, terveystarkastaja	Hallinto	88 htpv (0,4 htv)
Kaupungineläinlääkäri	Virkaeläinlääkärin tehtävät, laitosten valvonta, maidontuotantotilat	220 htpv (1 htv) (hygieenikon tehtävien osuus 110 htpv = 0,5 htv)
Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta	440 htpv (2 htv)
Terveystarkastaja	Terveystarkastaja	562 (2,554 htv)
Pieneläinlääkäri	Eläinlääkärin avustaja	132 htpv (0,6 htv)
Valvontaeläinlääkäri	Eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtävät	66 htpv (0,3 htv)
Pieneläinpäivystys	Papuvet Oy	220 htpv (1 htv)
Eläinlääkärin sijaisuuksien järjestäminen	Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuolto	110 htpv (0,5 htv)
Elintarvikevalvonnan eläinlääkäriyhteistyö	Liedon, Turun ja Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuolto	4,5 htpv (0,02 htv)
Palvelusihteeri	Laskutus, esityslistan kokoaminen ym.	110 htpv (0,50 htv)
Määräaikaiset	Terveystarkastajien sijainen	80 htpv (0,36 htv)
Näytteenotto	Suunnitelman mukaiset verkostovesinäytteet (Lsvsy)	15 htpv (0,07 htv)
Yhteensä		2048 htpv (9,3 htv)

Koko valvontayksikön henkilöresurssit Raision valvontayksikössä on yhteensä 2048 henkilötyöpäivää (htpv) = 9,3 henkilötyövuotta (htv). Henkilöresurssit olivat aikaisempina vuosina 8,17 htv. Resurssiin on tullut kasvua lähinnä eläinlääkintähuollon päivystyksiin.

Valvontayksikön koko jää hieman alle lain ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta (410/2009) 2 §:ssä säädetystä 10:stä henkilötyövuodesta.

Terveysvalvontajaosto antoi 9.3.2021 § 11 aluehallintovirastolle selvityksen tilanteesta. Selvityksessä todettiin mm., että nykyisellä henkilöstömäärällä pystytään normaalitilanteessa hoitamaan valvontatehtävät keskusviranomaisten edellyttämällä tavalla. Tarvittaessa voidaan suunnitelman mukaisia tarkastuksia ostaa ulkopuoliselta taholta. Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa on käynnissä neuvottelut hyötyeläinlääkinnän sopimuksen päivittämiseksi. Jaosto totesi, että yksikön toiminta on 3 § kohdan 4) mukaisesti järjestetty riittävästi ja laadukkaasti. Lisäksi tehtävien järjestäminen on turvattu sopimuksilla naapurialueitten kanssa.

3.1. Työajan jakaantuminen toimialoittain

Jäljempänä ympäristöterveydenhuollon eri toimialojen valvontasuunnitelmissa on tarkemmin esitetty suunnitelmalliseen valvontaan käytettävää työpanosta. Alla on henkilöresurssit yksilöityinä ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueille.

Työaika jakaantuu toimialoittain seuraavasti:

Elintarvikevalvonta	2,64 htv
Terveydensuojelu	2,79 htv
Tupakkavalvonta	0,07 htv
Eläinlääkintähuolto	2,90 htv
Palvelusihteeri	0,50 htv
<u>YTH johtaminen</u>	<u>0,40 htv</u>
Yhteensä	9,30 htv

4. Delegoinnit ja hallinnolliset pakkokeinot

Henkilökunta on toimivaltaista koko toimialueella. Raisiossa toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä on siirretty viranhaltijoille. Viranhaltijoille delegoidut tehtävät on hyväksytty terveysvalvontajaostossa 23.10.2018 § 45 ja se on päivitetty 11.2.2020 elintarvikelain 1.1.2020 voimaan tulleen muutoksen johdosta.

Terveystarkastajille on delegoitu elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittely sekä tupakka- ja nikotiinilupien myöntäminen. terveystarkastajilla on tarkastus-, näytteenotto- ja tiedonsaantioikeus tupakka-, terveydensuojelu- ja elintarvikelain mukaisesti. Lisäksi on delegoitu pakkokeinojen käyttöä kuten, määräysten ja kieltojen antamista, elintarvikkeiden markkinoilta poistamista, haltuunottoa sekä elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskevia päätöksiä.

Eläinlääkärille on delegoitu eläimistä peräisin olevien elintarvikkeiden tuotantolaitosten hyväksyminen. Lisäksi on delegoitu eläimistä peräisin olevien elintarvikkeita koskeva tarkastus-, tiedonsaanti- ja näytteenotto-oikeus sekä lihantarkastukseen ja siihen liittyvä valvonta. Myös pakkokeinojen käyttö elintarvikelain osalta on delegoitu.

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään silloin, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin määräysten täyttämiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet toimijan velvoittamiseksi noudattamaan määräyksiä ole riittäviä. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka,

haltuunotto sekä esim. elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen. Kaikkia pakkokeinoja, kuten uhkasakkoa sekä teettämis- ja keskeyttämisuhkaa, ei voi delegoida viranhaltijoille. Päätöksistä ja pakkokeinojen käytöstä menee tieto terveysvalvontajaostolle. Ohjeena käytetään Ruokaviraston pakkokeino-opasta.

5. Valvontahenkilöstön osaamisen varmistaminen

Valvontaviranomaisen on varmistettava, että henkilökunnalla on riittävä osaaminen ja että osaamista pidetään tarvittaessa yllä säännöllisellä koulutautumisella. Raision valvontayksikössä on varattu rahaa henkilöstön koulutukseen. Valvontayksikössä on käytäntönä, että vähintään yksi työyhteisöstä käy koulutuksessa ja jakaa tietoa muille. Koulutuksissa käydään säännöllisesti tarpeen, kiinnostuksen ja erikoistumisen mukaan. Käydyistä koulutuksista pidetään kirjaa. Koulutussuunnitelma laaditaan ja se tarkentuu sitä mukaa kun tietoon tulee lisää vuoden aikana järjestettäviä koulutuksia. Koulutuksiin on arvioitu kuluvan noin 35 henkilötyöpäivää vuodessa.

6. Laatujärjestelmä

Raision valvontayksiköllä on käytössä LaatuNet digitaalinen laadunhallintajärjestelmä. LaatuNet sisältää digitaalisen laatujärjestelmäalustan, sisäiset ja ulkoiset auditoinnit, poikkeama- ja reklamaatiohallinnan, toiminnan tavoitteet ja mittareiden seurannan sekä laadunhallintaan liittyvän ohjauksen ja neuvonnan.

7. Arviointi- ja ohjauskäynnit

Lounais-Suomen aluehallintovirasto suoritti Raision ympäristöterveydenhuoltoon arviointi- ja ohjauskäynnin huhtikuussa 2023. Arviointi- ja ohjauskäynti koski terveydensuojeluvalvonnan, tupakkalain valvonnan ja elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon toimialoja. Arviointi- ja ohjauskäynnin tarkoituksena on selvittää valvonnan säännönmukaisuutta, ohjeiden ja suunnitelmien noudattamista sekä toiminnan tehokkuutta ja sopivuutta tavoitteiden saavuttamiseksi. Käyntiin sisältyi valvontayksikön asiakirjoihin ja valvontatietoihin perehtyminen, yhteinen ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden haastattelu sekä erilliset elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaista valvontaa hoitavien viranhaltijoiden haastattelut.

Arviointi- ja ohjauskäynnistä on laadittu loppuraportit 15.12.2023. Arviointiraportissa tuotiin esille hyvät käytännöt ja kehitettävät ja korjattavat asiat.

Arviointi- ja ohjauskäynnin kehitysehdotukset on otettu suunnitelman laadinnassa ja valvonnassa huomioon.

8. Viestintä ja tiedotus

Laadukas viestintä on kiinteä osa nyky-yhteiskunnan viranomaispalveluja. Viranomaisviestinnän tulisikin olla selkeää, joustavaa, oikea-aikaista sekä asiantuntevaa. Vaikka ympäristöterveydenhuollossa on tunnistettavissa erilaisia viestintätarpeita, niissä kaikissa pyritään kuitenkin samaan lopputulokseen – ihmisten tietoisuuden lisäämiseen. Samalla viestinnän kohteena olevan asian lisäksi myös ympäristöterveydenhuollon tunnettavuus lisääntyy.

Viranhaltijat antavat ohjausta ja neuvontaa puhelimitse, verkkosivujen, sähköpostin tai tarkastuskäyntien yhteydessä. Raisio tiedottaa – lehdessä voidaan julkaista tietoisuuskäyppisiä artikkeleita.

Viestinnän tukena on Raision kaupungin viestintäohje ja viestintästrategia (kaupunginhallituksen 16.4.2018 hyväksymä).

Yksikkö on kooltaan pieni ja viranhaltijoilla on yhteiset toimitilat, joten sisäinen viestintä toimii hyvin. Lisäksi henkilökunta kokoontuu säännöllisesti yhteisiin palavereihin.

Viestintä häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa Raision kaupungin kriisiviestintäohje on käytössä soveltuvin osin. Epidemiatyöryhmän ohjeistuksessa on liitteenä mallitiedotteita häiriötilanteiden varalle. Tiedottamisesta vastaa epidemiatyöryhmän vastuuhenkilö. Häiriötilanteissa viranomaisen tulee tiedottaa tilanteesta tarpeen mukaan ja oma-aloitteisesti. Viranomaisen tulee olla puolueeton ja pitäytyä tosiasioissa ilman spekulointia.

9. Valvonnan maksullisuus

Elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaan suunnitelmallisen elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan valvontakohteilta peritään vuosittainen veroluonteinen valvonnan perusmaksu. Maksu on määrältään 150 euroa. Perusmaksulla katetaan sellaisen suunnitelmallisen valvonnan kuluja, jolle ei voida määrittää suoriteperusteista maksua tai johon suoriteperusteinen maksu ei muuten sovellu. Maksulla parannetaan valvonnan kustannusvastaavuutta ja mahdollistetaan valvontakeinojen monipuolinen hyödyntäminen.

Perusmaksun lisäksi kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteiden tutkimisesta sekä mm. ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä.

Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on päivityksessä. Uusi taksa on tarkoitus astua voimaan 1.1.2025. Taksaa päivitetään tarvittaessa ja se on nähtävillä kaupungin verkkosivuilla.

9.1. Eläinklinikan asiakasmaksut

Raision kaupungin eläinklinikalla on käytössä klinikkamaksu (15,18–35,42 €, sis. alv. 25,5 %). Maksut määräytyvät sen mukaan, miten paljon klinikan välineistöä toimenpiteisiin käytetään. Röntgenkuvauksista peritään röntgenmaksu (20,24–60,73 €, sis. alv. 25,5 %).

10. Näytteenotto ja laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräraystenmukaisuutta. Näytteiden tutkimiseen käytettävän laboratorion tulee olla asianmukaisesti hyväksytty tekemään pyydettyjä tutkimuksia.

Näytteenottosuunnitelma ja valvontaprojektit ovat osa kunnan valvontasuunnitelmaa. Valvontaprojekteihin kuuluu tarkastuksia, mittauksia ja näytteenottoa. Valtakunnalliset ja alueelliset valvontaprojektit ovat osa kunnan suunnitelmallista ja säännöllistä valvontaa, millä saadaan valvontaa koordinoitua ja tehostettua.

Toiminnanharjoittajat ovat velvollisia suorittamaan omavalvontaa omavalvontasuunnitelmien mukaisesti. Omavalvontasuunnitelman mukaisen näytteenoton järjestämisen hoitaa elintarvikealan toimija.

Käytettävät laboratoriot

Raision valvontayksikkö käyttää lähiseudulla sijaitsevia laboratorioita näytteiden tutkimiseen. Elintarvikenäytteiden tutkimiseen käytetään Raisiossa sijaitsevaa Eurofins Scientific Finland Oy:tä. Laboratoriolla on FINAS-akkreditointi ja se on Ruokaviraston hyväksymä. Laboratoriolta pyydetään vuosittain tarjous tutkittavien analyysien hinnoista.

Uima- ja talousvesinäytteet tutkitaan Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:ssä. Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy on FINAS-akkreditoitu testauslaboratorio T101 pätevyysalueenaan vesien ja ympäristönäytteiden kemiallinen ja mikrobiologinen testaus.

Sisäilman ongelmista aiheutuvat home- ja mikrobinäytteet viedään analysoitavaksi Turun Yliopiston aerobiologianlaitokselle. Laboratoriolla on terveydensuojelulain 49 a §:n mukainen Ruokaviraston hyväksyntä viranomaisille tarkoitettuja asumisterveys tutkimuksia tekeväksi laboratoriksi.

Tarpeen voi tulla tutkittavaksi myös muita näytteitä, niiden tutkiminen harkitaan tapauskohtaisesti ja lähetetään tutkittavaksi niitä analysoiviin laboratorioihin.

11. Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Valvontakohteiden valvonnan tarve (tarkastustiheys) määräytyy kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Kohdekohtainen riskinarviointi löytyy valtakunnallisesta tietojärjestelmä Vatista. Vatista saadaan kohdekohtainen vuosisuunnitelma, jota pyritään noudattamaan. Riskinarviointia päivitetään tarkastusten yhteydessä. Riskinarvioinnissa huomioidaan toiminnan luonne ja laajuus. Elintarvikevalvonnan riskinarvioinnissa merkittävänä tekijänä ovat toimintatyyppi ja mm. tuotantomäärät. Mikäli toiminta on kausiluontoista, tarkastusten määrä suhteutetaan vuotuisen toiminta-aikaan.

Terveydensuojelun riskinarviointi perustuu toiminnasta ja tiloista mahdollisesti aiheutuviin terveyshaittoihin sekä toiminnan valvontahistoriaan sekä omavalvonnan toimivuuteen. Säännöllisen valvonnan vähimmäistarkastustiheys on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein.

Valtakunnallisesta ohjeesta poiketen Varsinais-Suomen valvontayksiköt ovat yhdessä linjanneet, että liikuntatilat tarkastetaan ilmoituskäsittelyn yhteydessä ja mikäli vakavia puutteita ei huomata, jatkossa tarkastus tehdään vain valituksen johdosta tai esimerkiksi toiminnanharjoittajan vaihtuessa. Liikuntatiloissa toiminnanharjoittajien omavalvonnan tuki ja terveyshaittojen ehkäisyyn annettava ohjaus ja neuvonta ilmoituksen käsittelynyhteydessä ovat näille toiminnoille tarkoituksenmukaisia

valvontakeinoja. Koulujen yhteydessä olevat liikuntatilat tarkastetaan koulutarkastusten yhteydessä.

12. Tarkastuksen sisältö, suunnittelu ja toteutus

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvitettäessä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Tarkastukset ovat hyvin suunniteltuina ja toteutettuina oleellinen osa vaikuttavaa valvontaa ja tekevät viranomaisten toimintaa näkyväksi, mikä vahvistaa kansalaisten ja toiminnanharjoittajien luottamusta valvonnan toimivuuteen. Tarkastukset myös antavat toimijoille/toiminnanharjoittajille tilaisuuden saada viranomaisilta ohjausta ja neuvontaa. Tarkastus voidaan toteuttaa soveltuvin osin myös toimialakohtaisesti etäviestintävälineiden avulla etätarkastuksena. Lisäksi tarkastuksia voi tehdä asiakirjatarkastuksina silloin kun se on tarkoituksenmukaista. Tarkastuksen suorittaa valvontaviranomainen tai tämän valtuuttama ulkopuolinen asiantuntija.

Tarkastukseen valmistautumisen yhteydessä valitaan tarkastettavat asiakokoinaisuudet riskiperusteisesti. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, olosuhteisiin, omavalvontaan, asiakirjoihin, tuotteisiin ja toimintatapoihin. Tarkastuksen aikana voi tulla esille myös muita kuin ennakkoon tarkastettavaksi suunniteltuja asioita, jotka huomioidaan tarkastuksella. Yksittäinen tarkastus voi käsittää koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Pelkkää näytteenottokäyntiä ei kirjata tarkastukseksi.

Valvonta-asetuksen 3 artiklan mukaan elintarvikevalvonnan tarkastus tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös muulloin, esimerkiksi aamulla ennen toiminnan alkamista. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset tehdään pääosin ennalta ilmoittamatta.

Tarkastuksen sisältö määräytyy sen mukaan, millaiseen kohteeseen ja minkä lain perusteella se tehdään. Tarkastusten yksityiskohtaisempi sisältö on kuvattu keskusvirastojen antamissa ohjeissa. Joihinkin kohteisiin saattaa olla tarkoituksenmukaista tehdä tarkastus samanaikaisesti useamman lain perusteella. Ration valvontayksikössä tehdään tupakan vähittäismyynnin tarkastuksia elintarvikevalvonnan tarkastusten yhteydessä.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti kuluvan ajan arvioinnissa otetaan huomioon kohteen ominaisuudet kuten riskiluokitus, valvontahistoria, tarkastuksen valmistelu ja sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastukseen käytettävään aikaan sisällytetään tarkastukseen valmistautuminen, tarkastuksen suorittaminen sekä tarkastuspöytäkirjan ja muiden tarvittavien asiakirjojen laatiminen.

Uusinta-/seurantatarkastus

Uusintatarkastus on tarpeen, jos valvontatarkastuksella on annettu esim. kehotuksia tai määräyksiä. Uusintatarkastuksella tarkastetaan, onko vaaditut toimenpiteet suoritettu. Uusintatarkastus kohdistuu joko tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin tai tuotteisiin. Uusintatarkastukseen voi kuulua myös näytteenottoa ja mittauksia. Elintarvikevalvonnan tarkastuksista uusintatarkastusten osuus on noin 15 %.

Uuden kohteen ensimmäinen tarkastus

Viranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin myös kohteeseen tehtävää ensimmäistä tarkastusta pidetään suunnitelmallisena tarkastuksena ja siitä peritään maksu. Ensimmäinen tarkastus tehdään yleensä 1, 3 tai 6 kuukauden kuluessa ilmoitetun toiminnan aloittamisesta, riippuen huoneistossa harjoitettavan toiminnan toimintatyyppistä.

Muut tarkastukset

Viranomaiset suorittavat myös suunnitelmaan kuulumattomia tarkastuksia, joita ovat esimerkiksi asunnontarkastukset, ruokamyrkytyspäilyjen, valitusten ja muiden viranomaisten esittämien valvontapyyntöjen takia tehtävät tarkastukset. Valituksen takia voidaan tehdä tarkastus myös kohteessa, joka ei ole suunnitelmallisten tarkastusten piirissä esim. kampaamo.

Tarkastuskertomus

Tarkastuksesta on aina laadittava tarkastuskertomus, joka täyttää sille asetetut vaatimukset ja jossa huomioidaan muun muassa toimialakohtaiset ohjeet. Valviran tarkastuslomakepohjat terveydensuojelulain ja tupakkalain valvontaa varten ohjeineen löytyvät ympäristöterveydenhuollon ekstranetistä ja ovat täytettävissä VATI-tietojärjestelmässä. Elintarvikevalvonnassa vastaavasti toimitaan Oiva-lomakkeiden mukaisesti. Riskinarvioinnin perusteella valvoja valitsee lomakkeelta tarkastettavat asiakokonaisuudet. Tarkastuslomakkeiden käyttö yhtenäistää valvontaa valtakunnallisesti. Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus Vatiin.

Tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet määräaikoineen. Tarkastuskertomus toimitetaan sähköisesti tarkastuskohteeseen pääsääntöisesti kymmenen työpäivän kuluessa tarkastuksesta suoraan toiminnanharjoittajalle, tavoitteena on päästä myös terveydensuojelussa samaan suunnitelmallisten tarkastusten osalta. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille tai tahoille.

Tarkastuksen lopuksi tarkastaja aina vetää yhteen tarkastuksen keskeiset havainnot ja kertoo ajatuksensa toimenpide-ehdotuksiksi ja aikatauluksi, jotka kirjataan tarkastuspöytäkirjaan. Mikäli tarkastuksella jää selvitettävää, myös tämä kerrotaan tarkastuksen yhteydessä. Tämä mahdollistaa toimijan kuulemisen ja asiasta voidaan keskustella ja sopia asianosaisten kanssa.

Viranomaisyhteistyö

Ympäristöterveydenhuolto tekee tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa. Yhteistarkastuksia voidaan tarpeen mukaan tehdä esim. sosiaali- ja pelastustoimen, ympäristövalvonnan tai poliisin kanssa. Aluehallintovirastolta tai Ruokavirastolta saadaan viranomaisapua tarvittaessa.

13. Varautuminen häiriötilanteisiin

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä (EL 24 §, EL 27 §, EtL 67–70 §, TsL 8 §) veloitetaan viranomaisia laatimaan suunnitelma varautumisesta häiriötilanteisiin.

Lisäksi keskusviranomaiset ovat laatineet ohjeita ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteita varten.

STM:n Ympäristöterveyden erityistilanteet -opas on tarkoitettu ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin varautumisen ja viestinnän ohjeeksi. Opas täydentää ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaa, jonka tulee sisältää pääasialliset toimintaohjeet erityyppisissä häiriötilanteissa toimimiseen. Häiriötilanteisiin varautumiseen liittyviä ohjeita on lueteltu viranomaisille tarkoitetuilla verkkosivuilla.

Raision kaupungilla on koko kaupungin kattava valmiussuunnitelma. Lisäksi Raision ympäristöterveydenhuollolla on oma suunnitelma häiriötilanteiden varalle. Ympäristöpäällikkö kuuluu kunnan valmiusrhyhmään. Valmiusharjoituksiin osallistuu joko ympäristöpäällikkö tai koko yksikkö riippuen harjoituksen laajuudesta.

14. Epidemioiden selvittäminen

Valvontayksikköön on perustettu epidemioiden selvitystyöryhmä. Selvitystyöryhmän kokoonpano on nimetty terveystarkastajastossa 13.4.2011 § 16. Selvitystyöryhmään kuuluvat terveystarkastajat, eläinlääkäri, terveydenhoitaja ja ylilääkäri sekä kaupungin vesihuollosta vastaava henkilö. Henkilöille on myös nimetty varahenkilöt. Epidemiatapauksissa selvitystyöryhmän kokoonpano riippuu siitä, minkä kunnan alueella epidemia on tapahtunut. Selvitystyöryhmän vastuuhenkilönä ja koollekutsujana toimii eläinlääkäri.

Selvitystyöryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa, vaikka epidemiatapauksia ei olisi ilmennyt. Vuosittaisen tapaamisen on todettu helpottavan mm. yhteydenottoa häiriötilanteessa. Selvitystyöryhmälle on laadittu elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden varalta oma toimintaohje. Toimintaohjeeseen on sisällytetty myös kriisiviestintäohje. Mahdollisen epidemian selvittämisen aiheutuviin kustannuksiin on varauduttu talousarviossa.

15. Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on toteuttaa elintarvikelainsäädännössä asetettuja päämääriä. Lain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyyden. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkoituksena on suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on puolestaan varmistaa, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja että elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyyden ja muu määräystenmukaisuus toteutuu kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi (elintarvikelaki 53 §). Toiminnan määräästenmukaisuus parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä ja

menestymismahdollisuuksia markkinoilla sekä pienentää esimerkiksi takaisinvedoista johtuvia yrittäjän taloudellisia kustannuksia.

Elintarvikevalvontaa suunnataan eri kohteisiin tai osa-alueisiin sen mukaan, missä sitä eniten tarvitaan riskitekijät huomioon ottaen. Valvonnan on oltava tasapuolista niin, että se kohdistuu perusteiltaan yhdenvertaisesti kaikkiin valvontakohteisiin ja valvontakohdetyyppeihin. Kohteen valvonnan tehostamiselle tai sen lieventämiselle on perusteet, jotka saadaan arvioimalla valvontakohteessa elintarvikkeeseen kohdistuvia riskitekijöitä. Tasapuolisuus elintarvikevalvonnassa tarkoittaa sitä, että valvonnan määrä ja valvontamenetelmät valitaan elintarvikkeen turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi samoilla perusteilla koko maassa.

15.1. Valvontakohteet

Valvontayksikössä on säännöllisen valvonnan elintarvikevalvontakohteita yhteensä noin 440. Alkutuotantopaikkoja noin 200 kpl, maidontuotantotiloja 6 kpl. Elintarvikevalvonnan kohdetiedot löytyvät VATI-järjestelmästä. Alkutuotantopaikkojen tietoja puuttuu edelleen VATI-järjestelmästä. Valvontayksikössä tarjoilupaiikkoja yli puolet kaikista elintarvikevalvontakohteista. Naantali on kesäkaupunki, jonka ravintoloista osa on auki vain muutaman kuukauden vuodessa. Näissä kohteissa tarkastuskäyntien määrää voidaan suhteuttaa aukiolokuukausiin.

15.2. Alkutuotantopaikat

Alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista. Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta (elintarvikevalvonta-asetus). Kun uusi alkutuotantopaikka tekee ilmoituksen toiminnan aloittamisesta, paikka rekisteröidään VATIin ja toimijalle ilmoitetaan tietojen tallentamisesta.

Ruokavirasto on laatinut ohjeen ”Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi”, joita pyritään noudattamaan valvontayksikössä. Jos alkutuotantopaikalla harjoitetaan toimintaa, jolle on määritelty tarkastustiheys, ensimmäinen tarkastuskäynti pyritään tekemään tarkastustiheyteen nähden kohtuullisen ajan sisällä. Osalle alkutuotantopaikoista tehdään tarkastus vain tarvittaessa.

Ympäristöterveydenhuollon lakien alaisissa säännöksissä kotirauhan piirillä tarkoitetaan valtiosääntöoikeudellista kotirauhan piiriä, johon kuuluu vain pääasiassa yksityiseen asumiseen käytettävät tilat, eivät piha tai pihalla olevat rakennukset. Siten myös pihapiirissä oleviin rakennuksiin sekä viljelyksille voidaan tehdä tarkastus.

15.3. Elintarviketoiminnan rekisteröinti ja laitoshyväksymisen hakeminen

Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus elintarviketoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (elintarvikelaki 10 §). Ilmoitus suositellaan tekemään sähköisen Ilppa-järjestelmän kautta. Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Vaatimusten mukaisuuden varmistaminen on toimijan vastuulla ja tehtävänä. Viranomaisen käsittelee ilmoituksen, tallentaa tiedot VATIin ja lähettää toimijalle rekisteröinnistä ilmoituksen.

Myös kontaktimateriaalialan toimijan on tehtävä ilmoitus toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta kontaktimateriaalitoiminnasta toiminnan rekisteröintiä varten elintarvikelaki 13 §).

Elintarvikealan toimijan, jonka harjoittamalta elintarviketoiminnalta eloperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 4 artiklan 2 kohdan mukaan edellytetään elintarvikehuoneiston hyväksymistä, on haettava toimivaltaiselta valvontaviranomaiselta elintarvikehuoneiston hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (elintarvikelaki 11 §). Lisäksi toiminnan keskeyttämisestä ja lopettamisesta on viivytyksettä tehtävä ilmoitus toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle.

Alkutuotannon toimija, joka harjoittaa **itujen alkutuotantoa**, on haettava toimivaltaiselta valvontaviranomaiselta alkutuotantopaikan hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (elintarvikelaki 8 §).

15.4. Elintarvikevalvonnan tarkastusten suunnittelu ja toteutus

Hyväksyttävät elintarvikehuoneistot tarkastetaan ennen toiminnan aloittamista. Elintarvikehuoneistot, joiden toiminnan aloittamisesta on tehtävä ilmoitus, tarkastetaan pääsääntöisesti vasta toiminnan jo alettua. Tarkastajat suunnittelevat tässä valvontasuunnitelmassa esitetyllä tavalla kohteen valvonnan niin, että toimintaan käytettävät tilat, koko toiminta sekä omavalvonta tarkastetaan riskinarvioinnissa määritellyn tarkastusjakson aikana. Kohteen Oiva-rivit pyritään tarkastamaan siten, että kaikki rivit on tarkastettu kolmessa vuodessa.

Tarvittaessa valvontaviranomainen voi käyttää elintarvikelain mukaisissa tehtävissä ulkopuolista asiantuntijaa. Hallinnolliset päätökset viranomaisen on kuitenkin tehtävä itse myös tällaisissa tapauksissa.

Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla arvioidaan elintarviketurvallisuutta ja muuta elintarvikelainsäädännön vaatimusten noudattamista yrityksissä. Tarkastukset tehdään Oiva-arviointiohjeiden avulla. Tarkastustulokset julkaistaan oivahymy.fi-sivustolla.

15.5. Elintarvikevalvonnan valtakunnalliset painopisteet 2025-2028

Ohjelmakauden painopisteet pohjautuvat kolmeen Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmässä yhteisesti sovittuun kehittämisteemaan: i) valmius, varautuminen ja huoltovarmuus, ii) vastuullisuus ja kestävyys, sekä iii) teknologia ja tieto. Toiminnan jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti toimenpidetaulukoita arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään jatkossakin vuosittain.

Vuodelle 2025 on merkitty alustava histamiinivalvontaprojekti, jossa kunnan osuus on ottaa näytteitä ja tutkituttaa ne.

15.6. Säännöllinen valvonta ja painopisteet Raision valvontayksikössä 2025-2028

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat valvontakohteet ja tarkastusmäärät perustuvat kohteiden riskinarviointiin. Kunkin kohteen riskinarviointi löytyy VATIsta. Kaikissa elintarvikehuoneistoissa ei käydä joka vuosi. Liikkuvat elintarvikehuoneistot, jotka on

rekisteröity toisen valvontayksikön alueelle, voidaan tarkastaa ko. valvontayksikön pyynnöstä Raision alueella osana suunnitelmallista valvontaa.

Elintarvikevalvonnan tarkastuksia ilmoitettuihin huoneistoihin vuosittain keskimäärin 260 tarkastusta ja hyväksytyihin elintarvikehuoneistoihin noin 20. VATIsta saadaan vuosisuunnitelma, jota pyritään noudattamaan. Toisinaan tarkastuksia voi joutua priorisoimaan.

Varaudutaan osallistumaan valtakunnallisiin painopisteisiin ja valvontaprojekteihin.

Elintarvikevalvonnan kohdekohtainen vuosisuunnitelma liite 1.

15.7. Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Näytteenotolla ja tutkimustulosten perusteella voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Vuosittain laaditaan riskiperusteinen suunnitelma omavalvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavista näytteistä ja tutkimuksista. Näytteitä voidaan ottaa mm. lainsäädännön toimijalle määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Näytteenottokohteita, näytteiden määriä, näytteenottotiheyttä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa otetaan huomioon omavalvonnan toimivuus valvontakohteessa.

Viranomaisnäytteenotto elintarvikehuoneistoissa on kohdennettu riskinarvioinnin perusteella toimijoihin, jotka valmistavat itse jauhelihaa (myyntiaika ≥ 24 h) tai sellaisenaan syötäviä elintarvikkeita, joiden myyntiaika ≥ 5 vrk. Riskinarvioinnissa on huomioitu valvontakohteen omavalvonnan toimivuus.

Laitosten osalta näytteenottosuunnitelmassa on huomioitu mikrobikriteeriasetus ja sen kansalliset soveltamisohjeet. Näytteenottotiheyteen vaikuttavat toimijan näytteenottosuunnitelma, sen kattavuus ja toteutuminen sekä omavalvontanäytteiden tulokset.

Myös elintarvikevalvontaohjelmaan sisältyviin valvonta- ja seurantaohjelmiin ja hankkeisiin liittyvään näytteenottoon varaudutaan vuosittain. Valvontayksikköön on vuosittain tullut ainakin vierasainevalvontaan liittyviä näytteenottopyyntöjä.

Näytteenotto voi kohdistua myös ennalta suunnittele mattomiin tilanteisiin, kuten kuluttajavalitusten perusteella tehtäviin tutkimuksiin, elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden tutkimuksiin sekä ruokamyrkytysten selvittämiseksi tarvittaviin tutkimuksiin. Tällaiset tilanteet otetaan huomioon työajan suunnittelussa.

Talousarviossa on varauduttu näytteenotto- ja tutkimuskustannuksiin. Erillistä määrärahaa poikkeustilanteiden osalta ei ole varattu. Mahdollisen epidemian selvittämisen aiheutuvat kustannukset käytetään tutkimusmäärärahoista.

Vuosittainen näytteenottosuunnitelma on esitetty liitteessä 2.

16. Terveystensuojelun valvonta

Terveystensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Terveystensuojelun valvontaohjelman sisällön määrittelevät sekä terveydensuojelulaki että valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista. Ohjelmakaudella 2025-2028 valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta sekä valvontaa suuntaavien painopisteiden avulla kohdistaa resurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään elinympäristön terveellisyttä.

Valvontaohjelmassa tuodaan esille kaksi asiaa: varautuminen ja valvontatiedon hyödyntäminen. Tällä hallituskaudella hallitusohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota valmiuden ja varautumisen kysymyksiin. Valmiussuunnitelmien ajantasaisuus on syytä tarkistaa ja varmistaa niiden toimivuus harjoituksissa.

Vatin raportointiominaisuudet ovat kehittyneet ja järjestelmään kertynyt valvontatieto on pääsääntöisesti laadultaan riittävän tarkkaa. Valvontaohjelmakauden aikana valvontayksiköissä on hyvä kehittää valvontatiedon käyttämistä yhä enemmän suunnittelussa ja toiminnan riskinarvioinnissa. Tällä valvontaohjelmakaudella kaikkien säännölliseen valvontaan kuuluvien kohteiden valvonnan tulee perustua kohdekohtaiseen riskinarvioitiin. Riskinarvioinnin perusteella voidaan valvontaa suunnata suurimman riskin kohteisiin.

Terveystensuojelulain kokonaisuudistuksen vuoksi terveydensuojelun valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028 ei tässä vaiheessa tehdä laajakantoisia muutoksia linjauksiin tai valvontakäytäntöihin.

16.1. Terveystensuojelulain kokonaisuudistus

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt terveydensuojelulain uudistuksen asettamalla hankkeesta vastaavan ohjausryhmän 25.1.2024. Ohjausryhmän toimikausi päättyy 30.4.2027. Uudistuksen myötä terveydensuojelulaissa on tarkoituksena säätää kattavammin muun muassa viranomaisvalvonnasta ja hallintomenettelyistä sekä viranomaisten käyttämistä tietojärjestelmistä. Uudistuksessa myös täsmennetään laissa säädettyjä asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksia ja eri viranomaisten välisiä toimivaltuuksia. Lisäksi häiriötilanteita ja varautumista koskevia pykäläiä tarkastellaan ja tarvittaessa selkeytetään. Uudistuksessa tarkastellaan laajemminkin säädösten toimivuutta ja ajantasaisuutta. Samalla kokonaisuudistuksen tavoitteena on muuttaa lakia siten, että se vastaisi ympäristöterveydenhuollon sektorin muuta lainsäädäntöä.

Valvontayksiköiden on varattava ohjelmakaudella työaika uudistuksen sidosryhmätyöhön osallistumiseen.

16.2. Ilmoitusten ja hakemusten käsittely

Terveystensuojelulain useimmat valvontakohteet ovat ilmoituksenvaraisia, talousvetä toimittavat laitokset luvanvaraisia. Toiminnanharjoittajia ohjeistetaan tekemään ilmoituksen toiminnasta sähköisen Ilppa-järjestelmän kautta. Terveystensuojeluviranomainen antaa ilmoituksen tekijälle todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta

ja kirjaa valvontakohteen tiedot tietojärjestelmään. Todistuksesta käy ilmi, milloin tehdään ensimmäinen tarkastus kohteeseen. Talousvettä toimittavasta laitoksen tekemästä hakemuksesta tehdään päätös, jossa annetaan talousveden laadun valvontaa ja käyttöä koskevia määräyksiä. Ilmoituksen ja hakemuksen käsittelyn jälkeen valvontakohteeseen tulee suunnitelmallisen ja säännöllisen valvonnan kohteeksi.. Ensimmäisen tarkastuksen jälkeen kohteeseen tehdään Vatissa riskinarviointi, jonka perusteella määräytyy kohteen tarkastustiheys.

16.3. Säännöllisen valvonnan kohteet

Terveysuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvia kohteita ovat:

- talousveden jakelu ja käyttö
- koulut ja päiväkodit
- hotellit ym. majoituspalvelut
- leirikeskukset
- uimahallit, kylpylät ja uima-altaat
- yleiset uimarannat
- yleiset saunat
- palveluasunnot
- kauneushoitolat, solariumit
- lasten ja nuorten kohteet (kerhotilat, nuorisotilat iltapäiväkerhot)

Säännöllisen valvonnan kohteita on valvontayksikössä noin 300. Kohdetiedot löytyvät Vatista.

16.4. Muu valvontatyö

Kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva terveysuojelulain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Tällaista ei-suunnitelmallista toimintaa ovat esimerkiksi:

- asumisterveysasiat (tarkastus ja mittaus)
- asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet (reaktiivinen valvonta)
- sidosryhmäyhteistyö ja lausunnot muille viranomaisille
- epidemiaselvitykset
- häiriötilannesuunnitelman laatiminen
- toimiminen terveysuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana (esim. koulutustilaisuudet)

Asiakasyhteydenotot sekä valvonta- ja terveyshaittaepäilyt ovat ensisijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla voi olla mahdollinen terveyshaitta.

Terveysuojeluviranomaisen on varauduttava myös kansainvälisessä laivaliikenteessä olevien alusten tarkastusten tekemiseen. Ration valvontayksikön alueella on Naantalin satama.

16.5. Terveysuojelulain mukaisten tarkastusten sisältö

Terveysuojelulain mukaisen valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä, ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset määräykset ja ohjeet.

Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä usein mittauksia ja mahdollisesti näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Tarkastuksilla käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakkeita. Tarkastuspöytäkirja laaditaan Vatissa. Terveysturvallisuuden valvonnan kohteisiin kohdistuu myös muiden viranomaisten suorittamaa valvontaa. Kohteisiin voidaan tehdä viranomaisten yhteistarkastuksia, jos se on tarkoituksenmukaista. Kotirauhan piirissä olevan ilmoitusvelvollisen toiminnan tarkastus voidaan suorittaa asiakirjatarkastuksena.

Terveysturvallisuuslain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella on määritetty valvontaohjelman alustava tarkastustiheys. Tämä tarkastustiheys on lähtökohtana valvontasuunnitelmaa laadittaessa, mutta jokaiselle valvontakohteelle tehdään riskinarviointi tarkastuksen yhteydessä. Riskinarvioinnin tulos kirjataan tarkastuspöytäkirjaan.

Terveysturvallisuuden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on julkaissut Oppilaitosten terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastusten oppaan ja lomakkeet. Oppilaitostarkastukset tehdään ohjeen mukaan monialaisena yhteistyönä, mikäli se on mahdollista.

Talousvettä toimittavat laitokset, joilla on vain vedenjakelua, tarkastetaan, että toiminta on siitä tehdyn hakemuksen tai ilmoituksen mukaista, toiminnanharjoittajan omavalvonta eli käyttötarkkailu ja toimintaympäristön valvonta ovat tehokasta (tiedottaminen asiakkaille ja viranomaisille, vedenlaadun valvonta ja toimintaympäristön seuranta, varautumissuunnitelma häiriötilanteisiin). Lisäksi tarkastetaan, että riskit on arvioitu huolellisesti ja hallintatoimenpiteet on viety laitoksen toimintaan ja ohjeisiin. Jos kohteen riskinarvioinnin laadinta todetaan riittämättömäksi tai siinä on selkeitä puutteita, tarkastuksessa käydään läpi tarkemmin vedenkäsittely-prosessia ja laitoksen käytäntöjä.

Kotirauhanpiiriin kuuluvat tilat

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveysturvallisuusviranomaiselle, jolloin viranomaisella on tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Jos kotona tehtävästä terveysturvallisuuslain mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on aiheutunut tai epäillä aiheutuvan terveyshaittaa voi viranomaisella luvalla tehdä tarkastuksen kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tilat on rajattu kotirauhan piiriin kuuluvan alueen ulkopuolelle.

16.6. Sisäilmatyöryhmät

Naantalissa, Raisiossa ja Ruskolla toimii kaikissa oma sisäilmatyöryhmänsä. Sisäilmatyöryhmän tarkoituksena on edistää julkisten rakennusten sisäilman turvallisuutta (ehkäistä terveyshaitan muodostumista) sekä sisäilmaongelmien koordinoiminen. Sisäilmatyöryhmän tehtäviin kuuluvat mm. paikallisista toimintatavoista sopiminen ja tehokkaasta tiedonkulusta huolehtiminen. Pääpainona on viime vuonna ollut ongelmallisempien sisäilmatapausten ratkaiseminen, joissa epäillä olevan terveyshaittaa.

Naantali

Naantalın kaupungin yhteistyötoimikunta on kokouksessaan 25.1.2007/6§ perustanut sisäilmatyöryhmän. Sisäilmatyöryhmään kuuluu terveystarkastaja, rakennustarkastaja, työterveyslääkäri, kaupungin kiinteistöjen kunnossapidosta vastaavat henkilöt ja paikallisesta työsuojelusta vastaavat henkilöt. Ryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kokouksista laaditaan muistio.

Raisio

Raision kaupungissa on perustettu jo syksyllä 1995 ns. hometyöryhmä, jota nykyisin kutsutaan sisäilmastotyöryhmäksi. Sisäilmastotyöryhmään kuuluu tällä hetkellä 13 jäsentä edustaen asiantuntemusta rakennusosalta, kiinteistönhoidosta, siivouksesta, terveydenhuollosta, terveysvalvonnasta, rakennusvalvonnasta ja työsuojelusta.

Työryhmä kokoontuu aina tarvittaessa, tekee päätelmiä ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Toimenpiteisiin ryhdytään pääasiassa kolmen erilaisen selvityksen perusteella: rakennustekninen selvitys, mikrobiologinen selvitys sekä oireiden ja sairauksien selvittäminen.

Rusko

Sisäilmatyöryhmään kuuluu terveydenhoitaja, edustajia tekniseltä osastolta, työterveyshuollon edustaja ja terveystarkastaja.

16.7. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Näytteenotto on osa säännöllistä valvontaa. Terveystarkastuslaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät varsin tarkasti talous- ja uimavesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Näytteenottosuunnitelmat tarkastetaan vuosittain.

16.7.1. Talousvesi

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista

Raision valvontayksikön alueella on isoja (ns. EU-raportoitavia) talousvettä toimittavia laitoksia kaksi: Raision Vesi Oy ja Naantalın kaupungin vesihuoltolaitos. Raision Vesi Oy ja Naantalın kaupungin vesihuoltolaitos ostavat veden Turun Seudun Vesi Oy:ltä eli laitoksilla on vain vedenjakelua. Ruskolla on Ruskon kunnan vesihuoltolaitos, jolla on pohjavedenottoa. Lisäksi alueella on vesiosuuskuntia, joilla on vain vedenjakelua. Laitokset ovat laatineet valvontatutkimusohjelman, joka sisältää näytteenottosuunnitelman.

Raision Vesi Oy:n ja Naantalın kaupungin vesihuoltolaitoksen viranomaisnäytteet ottaa Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy. Ruskon kunnan verkostovesinäytteet otetaan kunnan toimesta. Terveystarkastaja ottaa jaksottaisen vesinäytteen kerran vuodessa. Vesiosuuskunnat ottavat verkostovesinäytteensä itse

omien näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Terveystarkastaja on opastanut näytteenottajat näytteenottoon.

Talousveden näytteenottosuunnitelmat ovat liitteenä (liite 3).

Elintarvikehuoneistojen talousveden valvonta

Talousveden valvontaan elintarvikehuoneistoissa ja tiloissa, joissa vettä tarjotaan osana julkista toimintaa, sovelletaan isoa talousvesiasetusta. STM:n tulkintaohjeen mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voi päättää määrättyjen reunaehtojen toteutuessa, että edellä mainittujen kohteiden talousveden valvontaan sovelletaan pikkuasetusta. Talousveden valvontaan sovellettavaa asetusta elintarvikeyrityksissä päätettäessä otetaan huomioon sekä toiminnan luonne eli talousveden mahdollisesti elintarvikkeiden laadulle aiheuttama riski että laajuus. Elintarvikehuoneistoa, joka käyttää vain omaan toimintaansa oman kaivon vettä, on talousveden laadun osalta viranomaisen valvottava. Kyseessä ei kuitenkaan ole talousvettä toimittava laitos, koska se ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse.

Päiväkodin (tai vanhainkoti, koulu, majat, liikuntatila, kurssikeskus jne.) talousveden valvonta

Päiväkoti, joka käyttää vain omaan toimintaan oman kaivon vettä, on talousveden laadun osalta viranomaisen valvottava (julkista toimintaa). Kyseessä ei kuitenkaan ole talousvettä toimittava laitos, koska päiväkotia ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse. Kaivo ja sen rakenteet eivät siis kuulu terveydensuojelun säännöllisen valvonnan piiriin.

Yksityiset talousvesikaivot

Yksityisien talousvesikaivojen näytteenottoa avustetaan antamalla asiakkaille näytepulloja kuntien yhteis palvelupisteistä. Yksityisiä talousvesikaivoja on alueella tuhansia. Kaivon käyttäjille annetaan neuvontaa ja ohjausta veden laatuun liittyvissä asioissa.

16.7.2. Uimavesi

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- Allasvedet STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden
- valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
- Uimarantavedet STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen valvonnasta.
- EU:lle raportoitavat uimarantavedet STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta

Allasvedet

Uimahallien/kylpylöiden ylläpitäjän tulee yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laatia laitoksen säännöllistä valvontaa varten laitoskohtainen valvontatutkimusohjelma, jossa laitoksen ominaispiirteet on otettu huomioon. Valvontatutkimusohjelman tulee sisältää asetuksen mukaiset määrittymät ja tutkittavien näytteiden lukumäärä.

Pääsääntöisesti allasvesinäytteet ottavat laitoksen omat näytteenottajat. Laitosten ylläpitäjän kanssa on laadittu laitoksen säännöllistä valvontaa varten laitoskohtainen valvontatutkimusohjelma.

Valvontayksikön alueella on valvottavia kohteita Raisiossa 2 ja Naantalissa 3. Allasvesien näytteenottosuunnitelma tarkastetaan vuosittain. Uima-allasvesien näytteenottosuunnitelma on liitteenä (liite 4).

Uimarantavedet

Yleinen uimaranta (ns. EU-ranta), on ranta, jossa arvioidaan käyvän uimakauden (15.6. - 31.8.) aikana vähintään 100 uimaria päivässä. Pienellä yleisellä uimarannalla tarkoitetaan rantaa, jossa käy uimakauden aikana vähemmän kuin 100 uimaria päivässä. Raision valvontayksikön alueella on yksi yleinen uimaranta (ns. EU-ranta) Naantalissa. Pieniä rantoja on Naantalissa 14 kpl, Ruskolla 2 kpl ja Raisiossa yksi. Lisäksi Naantalissa on neljä uimarantaa leirikeskusten yhteydessä.

Uimarannoista tulee laatia uimarantaluettelo ja niiden uimaveden laatua on tutkittava säännöllisesti. Uimarantaluettelo tarkastetaan vuosittain ja näytteenottoajankohdat päivitetään. Päivitetty luettelo on vuosittain nähtävillä kaupungin verkkosivuilla ja yleisölle varataan mahdollisuus kommentoida suunnitelmaa ennen uimakauden alkua.

Uimaveden laatua tutkitaan myös uimakauden ulkopuolella talviuintipaikoista. Naantalissa on kaksi avantouintipaikkaa ja Ruskolla yksi. Talviuintipaikkojen uimaveden laatua tutkitaan Raision valvontayksikön alueella joka toinen kuukausi.

Uimavesinäyte otetaan uimarannan osasta, jossa suurin osa uimareista käy uimassa tai jossa uimavesiprofiilin mukaan on odotettavissa suurin saastumisen riski. Jos näytteenottaja on muu kuin kunnan terveydensuojeluviranomainen, kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varmistuttava, että näytteenottaja tuntee näytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Valvontatutkimustulokset ja tiedot uimavedestä tehdyistä aistinvaraisista havainnoista on toimitettava välittömästi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Lyhytkestoisen saastumisen aikana otettu seurantakalenterin mukainen näyte voidaan jättää huomioimatta, mutta se on korvattava liitteen III mukaisesti otetulla näytteellä. EU-uimarannoilta ensimmäinen vesinäyte otetaan noin kaksi viikkoa ennen uintikauden alkua ja vähintään kolme näytettä uintikauden aikana. Pieniltä yleisiltä uimarannoilta otetaan vähintään kolme näytettä, lisäksi haetaan muutamia näytteitä leirikeskusten uimapaikoista. Uimarantavesinäytteet ottaa terveystarkastaja, Ruskon kunnan alueella kunnan työntekijä.

Uimarantavesien näytteenottosuunnitelma on liitteenä (liite 5).

Muut näytteet terveysvalvonnassa

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnan toimivuuden ja oman siivoustoiminnan tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa esim. saunoista, pesutiloista, wc-tiloista sekä kauneushoitoloiden ja muiden ihonkäsittelyhuoneistojen välineistä. Valvontayksiköllä on käytössään pintapuhtaus-näytteenottoon SystemSurell-näytteenotto-laite. Puhtausnäytteenotto suoritetaan yleensä projekteina, mutta myös tarkastus voi pitää sisällään näytteenoton.

Lisäksi terveydensuojelun valvontakohteiden osalta joudutaan joskus selvittämään esimerkiksi sisäilman laatua erilaisilla mittauksilla.

16.8. Radonvalvonnan käytännöt

Säteilylain (SäL 859/2018) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Säteilylain muutoksen yhteydessä (STMa 1044/2018) asunnon ja muun oleskelutilan radonpitoisuuden viitearvoksi asetettiin 300 Bq/m³. Vastaavasti uuden rakennuksen suunnittelun ja toteutuksen viitearvo on 200 Bq/m³.

Säteilylaki (156 §) velvoittaa selvittämään muiden oleskelutilojen radonpitoisuudet. Muussa oleskelutilassa henkilömäärä on yleensä tilojen kokoon nähden asuntoja suurempi ja niissä oleskelee muitakin kuin työntekijöitä. Erityisesti lasten osalta altistumisen rajoittaminen on tärkeää, koska säteilyannos kertyy elimistöön koko eliniän ajan. Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevia muita oleskelutiloja ovat mm. koulut, päiväkodit, liikuntatilat, kylpylät, uimahallit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, tehostettu palveluasuminen ja vastaanottokeskukset. Näiden toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta.

Raision valvontayksikön alueella on tehty radonmittaukset mm. kouluissa, joissa on maanalaisia tai osittain maan alla olevia luokka- tai työskentelytiloja.

Talousveden (STMa 1352/2015) radonpitoisuuden ollessa 300–1000 Bq/l, kunnan terveydensuojeluviranomaisen on harkittava korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuus riskinarvioinnin perusteella. Jos radioaktiivisuuden laatuvaatimus 1000 Bq/l ei täyty, on kunnan terveydensuojeluviranomaisen viivytyksettä ilmoitettava siitä Säteilyturvakeskukselle (STUK). Tällöin STUK antaa tarvittavat määräykset säteilyaltistuksen rajoittamiseksi (SäL 154 §, 177 §, STMa 1044/2018, 25 §). Pienten talousvettä toimittavien laitosten valvonnassa (STMa 401/2001) on huomioitava, että radonin enimmäispitoisuus on laatusuositus. Tällöin valvonnasta vastaa kunnan terveydensuojeluviranomainen. Terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa olla yhteydessä STUK:in, joka auttaa mm. riskinarvioinnissa.

16.9. Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistukset

Terveydensuojelulain muutoksessa (129/2009, 6 §) on kunnan terveydensuojelutehtäviin lisätty, että kunnan on alueellaan huolehdittava muun muassa Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännöstön (WHO 2005) 20 ja 39 artiklassa tarkoitettujen todistusten myöntämisestä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa ja antaa todistukset kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitoimenpiteistä ja saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta niissä satamissa, jotka Valvira on valtuuttanut todistuksia antamaan (Valviran päätös Dnro 179/11.02.02.06/2009). Tarkastuksissa tulee käyttää terveyssäännöstön liitteen 3 mallin mukaista tarkastuslomaketta.

Raision valvontayksikön alueella on Naantalın satama, jossa vierailleville aluksille todistuksia myönnetään. Saniteettitodistuksiin liittyviä tarkastuksia suorittaa kaksi terveystarkastajaa.

16.10. Terveydensuojeluvalvonnan valtakunnalliset painopisteet ohjelmakaudella 2025-2028

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa edistetään toteuttamalla yhteisen valvontaohjelman tavoitteita tietoperusteisesta valvonnasta, osaamisesta ja varautumisesta. Terveydensuojelulain valtakunnallisessa valvontaohjelmassa tarkennetaan toimialakohtaiset painopisteet, joita ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen terveydensuojelussa.

16.10.1. Talousvesivalvonnan uudet sisällöt

Tavoitteena on saada perustettua aktiivisesti toimivia ja säännöllisesti kokoontuvia yhteistyöryhmiä. Valvotaan, että talousvettä toimittavat laitokset tarkistavat riskienhallintasuunnitelmansa ajoissa ja ennen valvontatutkimusohjelmien tarkistamista. Ensisijaisten tilojen omistajia kannustetaan tekemään vesilaitteistojen riskinarviointeja ja tarvittaessa tehostamaan riskienhallintatoimenpiteitä. Takaraja riskinarviointien ja -hallintatoimien valmistumiselle on 12.1.2029.

16.10.2. Osaaminen ja paikalliset tarpeet valvonnassa

Terveydensuojelu edellyttää ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköltä monenlaista asiantuntemusta ja osaamista. Aluehallintovirastot ja Valvira tukevat ja ohjaavat valvontaa muun muassa laatimalla ohjeita sekä suunnittelemalla ja toteuttamalla ohjaukseen soveltuvia koulutustilaisuuksia myös yhdessä muiden sidosryhmien kanssa. Valvontayksiköiden on syytä tunnistaa osaamistarpeensa, osaamispuutteensa ja mahdollistettava taloudellisin resurssein valvojen erikoistumista ja lisäkoulutautumista valvonnan eri osa-alueilla. Riittävät välineet ja tutkimuskalusto ovat välttämättömiä terveydensuojelun valvonnassa. Valvontayksiköiden tulisi luoda ja ylläpitää verkostoja muiden viranomaisten, asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Valvontayksiköiden on arvioitava riskejä ja sen perusteella panostettava niihin kohteisiin, joilla valvontatarve on suurin.

Valvontahenkilöstön osaamisen varmistamisesta kerrotaan kappaleessa 6.

16.10.3. Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa

Terveydensuojelulain 8 §:n mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisten on yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten kanssa ennakolta varauduttava elinympäristöön vaikuttaviin häiriötilanteisiin. Toiminta on suunniteltava niin, että häiriötilanteessa pystytään ehkäisemään, selvittämään ja poistamaan häiriön aiheuttamat terveyshaitat. Ohjelmakaudella valvontayksiköiden on varmistettava toimivat yhteydet kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa häiriö- ja onnettomuustilanteisiin sekä toimintaympäristön muutoksiin varautumiseksi.

Varautumisesta häiriötilanteisiin valvontayksikössä on kerrottu kappaleissa 15 ja 16.

16.11. Terveydensuojelun säännöllinen valvonta ja valvonnan painopisteet Raisiossa 2025-2028

Valvontayksikön painopisteenä on joka vuosi talous- ja uimavesien laadunvalvonta. Uimahallien ja kylpylöiden olosuhdevalvontaa (tilojen tarkastus) tehdään joka vuosi.

Valvontayksikössä tarkastetaan kouluja ja päiväkoteja sekä viranhaltijoiden toimesta että tehdään yhteistarkastuksia muiden yhteistyötahojen kanssa. Koulut ja päiväkodit tarkastetaan kerran kolmessa vuodessa.

Terveydensuojelulain mukaisesti valvontakohteisiin tehdään tarkastuksia riskinarvioinnin perusteella. Tarkastuksia tehdään vuosittain noin 100 kpl. VATIsta saadaan kohdekohtainen vuosisuunnitelma ja se on liitteenä (liite 6).

Kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten saniteettitodistusten vaatimia tarkastuksia tehdään vuosittain 15 - 20.

Muilta osin valvontaa kohdistetaan uusien huoneistojen ilmoituksiin ja toimenpidepyyntöihin. Asuntojen tarkastukset perustuvat asiakaspyyntöihin, kun epäillään terveyshaittaa. Vuosittain asunnontarkastuksia tehdään noin 30 kpl. Asuntojen siivottomuustarkastuksilla tehdään entistä tiiviimpää yhteistyötä ja yhteistarkastuksia sosiaalitoimen ja pelastuslaitoksen kanssa.

Lausuntoja eri viranomaistahoille annetaan vuosittain noin 20.

Valtakunnallisten painopisteiden huomioiminen valvontatyössä

Vesilaitosten riskienhallintasuunnitelmat tarkastetaan säännöllisen valvonnan tarkastuksilla. Ensisijaisten tilojen omistajia on informoitu sähköpostilla kesäkuussa 2023 vesilaitteistojen riskinarvioinnista. Säännöllisen valvonnan kohteiden tarkastuksilla mitataan veden lämpötiloja ja kannustetaan tekemään riskinarviointi, ellei sitä ole jo tehty. Valvontayksikössä on riittävät välineet ja tutkimuskalusto valvontatyöhön ja tarvittaessa niitä hankitaan lisää.

17. Tupakkalain valvonta

Tupakkalain valvonnassa voidaan käyttää kulloinkin vaikuttavinta ja tarkoituksenmukaisinta valvonnan muotoa. Valvonnan tarkoituksena kokonaisuudessaan on varmistaa, että tupakkalaissa tarkoitettussa toiminnassa noudatetaan lainsäädäntöä.

Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat esimerkiksi:

- tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat
- tupakointitilalliset ravintolat ja ravitsemisliikkeet

Raision valvontayksikön alueella vähittäismyyntipaikkoja 42 kpl sekä kaksi ravintolaa, joissa on tupakointitila.

Hallituksen esityksessä tupakkalain muuttamiseksi (HE 38/2024 vp) esitetään savuttoman nikotiinituotteen määritelmän lisäämistä tupakkalakiin. Savuttomille nikotiinituotteille säädettäisiin nikotiiniraja ja niistä kiellettäisiin tunnusomaiset tuoksut tai maut mentolin ja mintun makua lukuun ottamatta. Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista ehdotetaan säädettäväksi pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä. Tuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin vaadittaisiin terveysvaroitukset ja pakkausten ulkoasu yhdenmukaistettaisiin. Asia meni kuitenkin uuteen valmisteluun syksyllä 2024.

17.1. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupa

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynti on luvanvaraista ja tukkumyynti ilmoituksenvaraista toimintaa. Luvan myöntää kunta. Lupahakemukset saapuvat ja ne käsitellään valtakunnallisessa Turre-myyntiluparekisterissä. Lupapäätös kirjoitetaan Vatissa.

17.2. Kunnan määräämä tupakointikielto asuntoyhtiöön

Asuntoyhteisöillä (rakennuksen omistajalla) on oikeus hakea kunnalta tupakointikieltoa myös asukkaiden hallinnassa oleviin tiloihin. Yksittäisillä asukkailla ei ole oikeutta tehdä tupakointikieltoa koskevia hakemuksia asuntoyhteisön omistamaan ja muiden asukkaiden hallitsemiin tiloihin. Heillä on kuitenkin oikeuksia ja mahdollisuuksia tehdä aloitteita, joiden käsittelyn jälkeen tällaisen hakemuksen tekemisestä voidaan päättää.

Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Kieltoa määrättäessä ei näin ollen huomioida savun satunnaista kulkeutumista ko. tiloihin.

Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kieltoa varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Koska asuinhuoneistojen välistä savuhaittaa voidaan yleensä hallita yksinkertaisilla ilmastoinnin säädöillä ja korjauksilla, asuntoyhteisön on käytännössä aina selvitettävä jo ennen hakemuksen tekemistä, voidaanko savun kulkeutuminen kohtuu-kustannuksin estää. Asuinhuoneiston asuintilaa koskeva tupakointikielto ei koske sähkösavukkeiden käyttämistä.

Parvekkeilla ja huoneiston käytössä olevien ulkotilojen osalta ei edellytetä ennen kiellon määräämistä, että savun kulkeutumista on yritetty ehkäistä rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella ja että tilan tai alueen haltijalle on varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Jos asuntoyhteisö ei hae tupakointikieltoa, vaikka edellytykset kiellon määräämiselle ovat olemassa, tupakansavusta kärsivien asukkaiden käytettävänä on terveysuojelulain mukainen menettely. Tällöin asuntoyhteisö voi joutua korjaamaan talon rakenteita tai tupakointikielto voidaan mahdollisesti perusteellisempien tutkimusten jälkeen määrätä viranomaispäätöksellä.

Raisiossa tupakointikiellon asuntoyhtiöön määrää terveystarkastajaosto.

17.3. Tupakkalain mukainen tarkastus ja sen sisältö

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Valvira on laatinut tarkastuslomakepohjat tupakkalain mukaisten valvontakohteiden tarkastamista varten. Lomakkeet ohjeineen löytyvät Valviran ympäristöterveydenhuollon

ekstranetistä, tupakkaekstranetin kohdasta Asiakirjamallit. Lomakkeet ovat myös VATI-tietojärjestelmän tarkastuslomakepohjina.

Raisiossa tupakkavalvonnan tarkastukset kirjataan lomakepohjalle VATI-tietojärjestelmään, josta saadaan tarkastuspöytäkirja, joka lähetetään kohteeseen sähköisesti.

Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja markkinointia koskevia säännöksiä tupakkalain perusteella sekä nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perustelua tehdä havaintoja tupakkalain noudattamisesta. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntiä valvotaan Raision valvontayksikössä vähittäismyyntipaikoissa elintarvikevalvonnan säännöllisten tarkastuskäyntien ja muiden terveystarkastusten yhteydessä sekä asiakasvalitusten perusteella.

Vähittäismyyntipaikan tarkastus

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikassa tarkastettavia asioita ovat tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja tupakkatuotteiden myyntilupaan liittyvät asiat, omavalvonta, tupakkatuotteiden ja niiden tavaramerkkien esilläpito sekä tupakan, tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmiä mahdollinen mainonta. Tarkastettaviin asioihin kuuluu myös, että vähittäismyyntipakkaukset ovat säännösten mukaisia.

Ravintolan tupakointitilan valvonta

Ravintolat, joissa on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä erillinen tupakointitila, tupakkalain mukaisella valvontatarkastuksella lisäksi tarkastettavat asiat:

1. Tupakansavu ei pääse kulkeutumaan tupakointitilasta muualle ravintolaan.
2. Ruokaa tai juomaa ei nautita eikä tarjoilla tupakointitilassa.
3. Tupakointitilaan ei ole järjestetty mitään oheistoimintaa (pelitoiminta, tv jne.)
4. Tupakointitilassa ei työskennellä lukuun ottamatta järjestyksen, palo- ja pelastustoimen sekä turvallisuuden kannalta välttämätöntä työskentelyä. Tilan siivous tapahtuu vasta huolellisen tuuletuksen jälkeen.
5. Tupakointitilalla on omavalvontasuunnitelma, jossa esitetään, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa sen ulkopuolelta.
6. Tupakointitilan teknistä toimintaa koskevista puutteista tehdään ilmoitus kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle. Anniskelulupaviranomaisille tehdään ilmoitus, mikäli tupakointitilassa nautitaan ruokaa tai juomaa tai sinne tarjoillaan.
7. Mikäli tupakointitilan toiminnassa on puutteita, joita ei kehoituksista huolimatta saada korjattua, kunnan tupakkavalvontaviranomainen voi kieltää tupakointitilan käyttämisen.

Tarkastuksella käytettävät menetelmät

Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Savua on ilmassa, jos savua on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Aistinvarainen havainnointi riittää yleensä savuttomuuden arvioinnin perusteeksi viranomaistarkastuksessa. Mikäli havainnointi aistein ei ole mahdollista, niin tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää esimerkiksi merkkisavututkimuksella.

Mahdollisissa epäselvissä ja riitatilanteissa voidaan ottaa kertaluontoinen lyhyt ilmanäyte imemällä pumpulla ilmaa näytekeraimen läpi. Laite voidaan hankkia THL:lta ja tarkastukseen mahdollisesti sisältyvässä näytteenotossa noudatetaan sen antamia ohjeita. Aktiivikeräysmenetelmää käytetään vain poikkeustilanteissa, joissa aistinvaraista arviointia tai merkkisavututkimusta ei voida käyttää.

Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti tehdään ensisijaisesti päivällä normaalina virka-aikana, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola.

17.4. Tupakkavalvonnan valtakunnalliset painopisteet 2025-2028

Tupakkalain valvontaohjelmakaudella 2025-2028 painopisteiden valinnassa on huomioitu ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teema vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Painopisteet ovat seuraavat:

- savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta
- laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa
- etämyynti
- markkinointi ja
- ehkäisevä päihdetyö.

17.5. Suunnitelmallinen tupakkavalvonta ja painopisteet Raisiossa 2025-2028

Vähittäismyyntipaikkoihin ja tupakointitilallisiin ravintoloihin tehdään tarkastuksia kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Tupakkavalvonnan kohdekohtainen vuosisuunnitelma on liitteenä (liite 7).

Valtakunnallisten painopisteiden huomioiminen valvonnassa

Savuttomat nikotiinituotteet otetaan valvonnan piiriin, kun tupakkalain muutos astuu voimaan.

Myyntien valvonnassa kiinnitetään vähittäismyyntipakkausten osalta erityistä huomioita siihen, että kaikissa tupakkatuotteissa on tupakkalain edellyttämä turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyden mahdollistava yksilöllinen tunniste. Tarkastuksella tarkistetaan myös jäljitettävyyttä koskevien tietojen oikeellisuus jäljitettävyytsjärjestelmän toissijaisesta tietovarastosta, jotta voidaan varmistua siitä, että toimitusketjussa mukana olevat talouden toimijat ovat huolehtineet jäljitettävyytsjärjestelmää koskevista kirjaamisvelvoitteistaan.

Valvotaan etämyyntikiellon noudattamista. Tupakkalaissa säädettyjä tuotteita koskee ehdoton markkinointikielto. Tarkastuksilla puututaan tuotteiden markkinointiin.

Valvontayksikön terveystarkastaja on ollut mukana Varsinais-Suomen ehkäisevän päihdetyön Pakka-työryhmässä.

18. Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Lääkelaki (395/1987) sallii nikotiinivalmisteiden myynnin vähittäismyymälöissä, kioskeissa ja huoltoasemilla 54 §:ssä säädetyin ehdoin. Kunta myöntää luvat nikotiinivalmisteiden myyntiin ja valvoo alueella lain noudattamista. Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja tulee valvoa vuosittain.

Raision valvontayksikön alueella on 27 nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkaa. Niihin tehdään tarkastuksia muiden tarkastusten yhteydessä (elintarvikevalvonta ja tupakkatuotteiden valvonta).

19. Eläinlääkintähuollon suunnitelma

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan kunnalla on velvollisuus järjestää peruseläinlääkäripalvelut virka-aikana kaikille kotieläimille, mikäli palveluita ei yhteistoiminta-alueella ole muuten saatavilla ja hyötyeläimille joka tapauksessa. Lisäksi kunnan on yhteistyössä muiden kuntien kanssa järjestettävä päivystyspalvelu kiireellistä eläinlääkäripuuta varten virka-ajan ulkopuolella. Päivystysalueella on oltava keskitetty yhteydenottopalvelu, josta voidaan periä maksu.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki (285/2023) tulee voimaan 1.1.2026. Tämän mukaan kunnalla on järjestämisvastuu lain 8 § mukaisille perustoimenpiteille sekä kiireellinen eläinlääkäripuuta virka-aikana kaikille kotieläimille. Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

Lisäksi kunnan on yhteistyössä muiden kuntien kanssa järjestettävä päivystyspalvelu kiireellistä eläinlääkäripuuta varten virka-ajan ulkopuolella. Päivystysalueella on oltava keskitetty yhteydenottopalvelu, josta voidaan periä maksu.

Kunnalla on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkäriä mm. eläintautilain (76/2021 EtL), lain eläinten hyvinvoinnista (693/2023 EhL), lain eläinten kuljetuksesta (1429/2006) ja lain eläinten lääkitsemisestä (387/2014) valvontaa varten. Nämä valvontatehtävät ovat valtion vastuulla ja valtio korvaa siksi kunnalle niiden suorittamisesta aiheutuneet kustannukset.

Yksityinen palveluntarjonta

Turun seudulla on useita pieneläinlääkintöitä; näistä Raisiossa toimii kaksi ja Naantalissa yksi. Lisäksi seudulla on kaksi hevosklinikkaa ja myös muita yksityisiä hevos- ja tuotantoeläinlääkäreitä. Tuotantoeläinten terveydenhuoltosopimuksia on myös yksityisillä eläinlääkäreillä.

Tietojärjestelmät

Raision kaupungin eläinlääkintäosastolla on käytössä KliniQ-ohjelmisto potilasasiakirjojen hallintaan.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa varten eläinlääkäreillä on käyttöoikeudet valtakunnalliseen eläintenpitäjärekisteriin.

Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakaupassa ja tuonnissa tarvittavia terveystodistuksia ja muuta raportointia varten on käytössä komission ylläpitämä TRACES-järjestelmä.

Viranomaiskäytössä olevien tietojärjestelmien lisäksi toimijoilla on käytössään erilaisia seurantajärjestelmiä, kuten Naseva eli nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä ja Sikava eli sikaloiden terveyslukitusrekisteri.

19.1. Eläinten terveyden valvonta

19.1.1. Eläintautivalmius

Varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan on keskeinen osa eläinten terveyden valvontaa. Kunnaneläinlääkäri huolehtii eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta kunnan alueella. Kunnan on huolehdittava kunnaneläinlääkärille eläintautilaissa ja helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetussa laissa säädettyjen, tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston Turun toimipaikka vastaa alueensa eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon vakavissa eläintautitilanteissa apunaan erityiskoulutuksen saaneet valmiuseläinlääkärit. Ensisijaisesti taudinpurkaukset hoidetaan näiden voimin, mutta laajoissa epidemioissa läänineläinlääkäri voi määrätä kunnaneläinlääkäreitä mukaan työhön.

Yhteistoiminta-alueella eläintautivalmiuden ylläpidosta ja suunnittelusta vastaa alueen valvontaeläinlääkäri. Rasion kaupungineläinlääkäri on tarvittaessa käytettävissä eläintautitilanteissa. Sijaisjärjestelyistä sovitaan alueen yksityisten eläinlääkäreiden ja/tai Uudenkaupungin yksikön kanssa.

19.1.2. Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä syntyy yleensä joko pitopaikassa eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Kunnan- tai läänineläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään viranomaistoimin vastustettavaa tai uutta eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteiden ottamisesta tekee Ruokavirasto. Epäilyn kynnyks on syytä pitää alhaisena, koska eläintautitilanne saattaa erityisesti kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi tai luonnonvaraisten eläinten tautitilanteen vuoksi muuttua nopeasti. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto.

Kunnaneläinlääkärin on tehtävä ilmoitus aluehallintovirastoon viipymättä, jos epäilee tai saa ilmoituksen, joka koskee luetteloitua tautia, uutta tautia tai muuta torjuttavaa eläintautia. Valvottavista ja asetuksen 325/2021 5 §:ssä luetelluista eläintaudeista on ilmoitettava seuraavana arkipäivänä. Muista ilmoitettavista eläintaudeista yksityiseläinlääkäri ilmoittaa kuukauden kuluessa ja kunnaneläinlääkäri kuukausiyhteenvedossa. Lainsäädännön nojalla vastustettavat ja ilmoitettavat eläintaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi Ruokaviraston verkkosivuilla.

19.1.3. Zoonoosien valvonta

Kunnaneläinlääkäriin ja aluehallintoviraston on ilmoitettava asianomaiselle hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille sellaisista eläintaukeista, joista voi aiheutua vaaraa ihmisten terveydelle. Kunnaneläinlääkäriä ja aluehallintovirastoa koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille on kirjattu eläintautilain 22 §:ään ja asetuksen (325/2021) 20 §:ään.

Yhteistoiminta-alueella tämä on johtava ylilääkäri (Naantali, Raisio) ja ilmoituksen tekee se eläinlääkäreistä, joka taudin on todennut.

19.1.4. Terveysvalvontaohjelmat

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaukeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveystarkonnan vähimmäistasosta. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvi, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveystarkonnan lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. (Vna 838/2013). Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveystarkonnan- ja näytteenotto-ohjelmaa.

Terveystarkonnanohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto. Eläinlääkärit pitävät kirjaa terveystarkonnanohjelmiin kuuluvista tiloista ja hallinnoivat niihin liittyviä asiakirjoja. Tarkastuspöytäkirjat, näytetulokset ja annetut terveystodistukset arkistoidaan aihekokonaisuuden mukaisesti mapppeihin. Valvontakohteet on myös luetteloitu taulukkoon, johon on merkitty kohteiden vaadittu käyntitiheys ja jossa voidaan suunnitella vuoden tarkastuskäyntiaikatauluja.

Vesiviljelylaitosten terveystarkonnanossa otetaan huomioon se, että tautiriskiä lisää perkaamojen sijainti alle 5 km säteellä laitoksesta. Näillä laitoksilla näytteet otetaan joka vuosi.

Salmonellavalvontaohjelman osalta eläinlääkäri seuraa toimijan toteuttaman näytteenoton säädöstenmukaisuutta ja hallinnoi parvissa toimitettuja saapumisilmoituksia sekä huolehtii omalta osaltaan pakolliseen terveystarkonnan liittyvien tilakäyntien toteutumisesta. Eläinlääkäri välittää terveystarkonnan saadut tiedot aluehallintovirastolle.

Raision yhteistoiminta-alueella ei ole hevosten alkionsiirtoa tekeviä keinosiemennysasemia. Raisiossa ei tiedetä olevan myöskään kyyhkyslakkoja.

Jos havaitaan, että terveystarkonnanohjelmaa ei ole toteutettu säädösten mukaisesti, ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin aluehallintoviraston ohjeiden mukaan.

19.1.5. Muu tautiseuranta

Ruokavirasto pyytää vuosittain erillisen suunnitelman mukaan erilaisten tautien seuranta-äytteiden ottamista aluehallintovirastoilta, jotka puolestaan määräävät kunnaneläinlääkärit ottamaan näytteet. Tällaisia erikseen pyydettyjä seuranta-äytteitä otetaan esimerkiksi lintuinfluenssan varalta.

19.1.6. Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotteet ovat eläimistä saatavia elintarvikkeeksi kelpaamattomia eläinjätteitä, joiden keräämistä ja käsittelyä valvotaan eläintautien leviämisen estämiseksi eläimiin ja ihmisiin.

Kokonaisten märehitijöiden, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen, kotiteurastuksen sivutuotteiden ja tiettyjen muiden sivutuotelain mukaisten sivutuotteiden hautaaminen on sallittua ns. syrjäisillä alueilla. Kotiteurastuksen sivutuotteiden hävitykseen sovelletaan samoja keräily- ja syrjäisiä alueita kuin kokonaisten raatojen hävitykseen. Hautauksista on ilmoitettava aluehallintovirastolle tautitapauksissa. Keräilyalueilla em. sivutuotteet on käsiteltävä tai hävitettävä hyväksytyssä sivutuotelaitoksessa. (Sivutuotelaki, 3 luku)

Rasion, Naantalin ja Ruskon kunnat kuuluvat syrjäiseen alueeseen ainoastaan lemmikkien, hevosten, kuolleena syntyneiden eläinten ja alkuperätilalla omaan käyttöön teurastettujen eläinten sivutuotteiden osalta. Märehitijöiden, sikojen ja siipikarjan raatojen osalta yhteistoiminta-alue kuuluu keräilyn piiriin.

Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Keräilyalueella tehdään lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Ruokaviraston toimittamien nautarekisteristä ja lammas- ja vuohirekisteristä ajettujen hävitystaparaaporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti. Sikojen osalta poistoilmoitukset voi kunnaneläinlääkäri itse tarkistaa sikarekisteristä. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden hautamisista: haudattujen raatojen tai muiden sivutuotteiden määrästä, luokista ja lajeista, hautaamispäivämäärästä ja -paikosta

Kirjanpito on säilytettävä kaksi vuotta ja se on pyydettyessä esitettävä valvontaviranomaisille. Kirjanpitovelvollisuus ei koske lemmikkieläinten hautaamista.

Aloitettaessa haaskaruokintatoiminta (käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa), on toiminnasta tehtävä ilmoitus haaskaruokintapaikkarekisteriin. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista viemällä haaskaruokintapaikan tiedot haaskaruokintapaikkarekisteriin Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin (EPR) sähköisen asioinnin sovelluksen kautta (Sivutuotelaki 33 a §). Sähköisen asioinnin kautta voi myös päivittää aiemmin ilmoitettuja tietoja. Rekisteröinti-ilmoitus on mahdollista toimittaa myös kunnaneläinlääkärille, joka vie tiedot haaskaruokintapaikkarekisteriin.

Sivutuotelain nojalla annetun asetuksen MMMa 783/2015 vuoden 2023 alusta voimaan astuneen muutoksen (1142/2022) mukaan haaskatoimijan on ilmoitettava kolme kertaa vuodessa haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrät eläinlajeittain ja sivutuoteluokittain. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Käyttöilmoitus on tehtävä myös, vaikka haaskaruokintapaikalle ei olisi toimitettu lainkaan sivutuotteita kyseisenä ajanjaksona. Lisäksi toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Rasion alueella ei ole sivutuotteita käsitteleviä laitoksia. Yksi haaskapaikka on ilmoitettu v. 2024.

19.1.7. Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Tilanteissa, joissa aluehallintovirasto ilmoittaa, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, kunnaneläinlääkäri voi läänineläinlääkäriin määräyksestä tehdä tarvittavat asiakirja- ja eläin- tai tuote-erätarkastukset aluehallintoviraston ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Tarkastuksen tuloksista raportoidaan välittömästi aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon.

Tulli ja rajaeläinlääkäri valvovat lemmikkieläinten maahantuontia ja ilmoittavat laittomasti maahan tuoduista eläimistä läänineläinlääkärille, joka tekee tarvittavan päätöksen eläimen palautuksesta tai lopetuksesta. Samoin menetellään myös, jos tieto laittomasta maahantuonnista tulee tietoon myöhemmin.

19.1.8. Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

Kunnaneläinlääkäri pitää kirjaa aluehallintovirastosta tai Ruokavirastosta saamistaan rekisteröityneiden sisämarkkinakaupan tuojien ja viejien sekä tuontilupien tiedoista. Epäselvissä tapauksissa käännetään läänineläinlääkäriin tai Ruokaviraston puoleen. Tuontierä ei hyväksytä eikä vientierä saa lähetettäväksi, jollei virkaeläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirastosta saadut sisämarkkinatuonnin ennakoilmoitukset valvontaeläinlääkäri kirjaa tietojärjestelmään. Tarkastamistaan tuontieristä hän raportoi TRACES-järjestelmän kautta täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion.

Hylätyistä eristä ilmoitetaan Ruokavirastoon. Tällaisista toimenpiteistä päättäminen edellyttää yhteydenpitoa myös lähettäjään viranomaisiin.

Annettujen määräysten toteutuminen seurataan aina esim. varmistamalla, että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai ne on lopetettu. Seuranta tapahtuu esim. pyytämällä virka-apua tullilta ja tekemällä yhteistyötä alkuperämaan viranomaisten kanssa.

Sisämarkkinavienti

Eläviä eläimiä vietäessä viejän on ensin rekisteröidyttävä TRACES-järjestelmään organisaatioksi, minkä jälkeen eläinlääkäri tekee ohjelmaan terveystodistuksen, joka lähetetään sähköisesti tuontimaan viranomaisille ja/tai tulostetaan paperiversiona eläimen tai eläimistä saatavien tuotteiden mukaan.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot kohdemaasta tai Ruokavirastosta. Tarkastuksesta ja vientitodistuksesta peritään maksu.

19.2. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinten hyvinvointilain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvantaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnissa eläinsuojeluviranomaisia ovat valvontaeläinlääkärit, kunnaneläinlääkärit, terveystarkastajat ja poliisi. Raisiossa eläinten hyvinvoinnin valvontaa tekee pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri.

Voimassa olevan eläinten hyvinvointia koskevan lainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten suojelusta annettuja säädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. (Laki eläinten hyvinvoinnista 693/2023 (EhL) 12 luku; Laki eläinten kuljetuksesta 1429/2006 (EKL) 8 luku) Jos eläinsuojeluviranomaisella on syytä epäillä, että eläinten hyvinvointilainsäädäntöä on rikottu ja kun hän tekee hallintopäätöksen, hän on velvollinen tekemään asiasta ilmoituksen poliisille. (EhL 91 §)

19.2.1. Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Eläinten huonosta kohtelusta tai hoidosta huolestuneet kuntalaiset tekevät ilmoituksen kunnaneläinlääkärille, joka kirjaa ilmoituksen tietojärjestelmään.

Jos on aihetta epäillä eläinten hyvinvointilain vastaista menettelyä, eläinlääkäri tekee kohteeseen eläinsuojelutarkastuksen. Tarkastuskäynnit pyritään tekemään niin, että mukana on aina lisäksi terveystarkastaja, poliisi tai aluehallintoviranomaisen valtuuttama eläinsuojeluvälvoja. Tarkastuksessa voidaan tarkastaa eläin, sen pitopaikka sekä eläintä varten tarkoitetut ravinto, juotava, varusteet ja välineet.

Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten hyvinvoinnista annettuja säädöksiä on rikottu, ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin. Tällaisia ovat eläinten hyvinvointilain 12 luvun mukaiset toimet mm. kiellot, määräykset ja kiireelliset toimenpiteet, kuten hoidon hankkiminen tai, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista jopa eläimen lopettaminen eläinsuojelullisista syistä. Ennen pakkotoimiin ryhtymistä eläimen omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, mutta kiireellisissä toimenpiteissä vain, jos omistaja on viivytyksettä tavattavissa.

Määräyksiä tai kieltoja annettaessa niiden toteuttamiselle on asetettava määräaika, minkä umpeuduttua tehdään uusi tarkastus. Jos uusintatarkastuksella todetaan, ettei kieltoja tai määräyksiä ole noudatettu, annetaan tilanteesta riippuen uusi määräaika tai pyydetään aluehallintovirastoa tehostamaan annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla tai teettämishallalla.

Tarkastuksesta tehdään aina kirjallinen tarkastuskertomus, joka lähetetään eläimen omistajalle tiedoksi. Jos eläinten hyvinvointilainsäädännön vastaista toimintaa on todettu, tehdään kirjallinen eläinsuojelupäätös, joka lähetetään valitusosoituksineen eläimen omistajalle tiedoksi todisteellisesti (saantitodistus, asiakirjan toimittaminen henkilökohtaisesti tai haastemiehen välityksellä). Asiakirjat tallennetaan tietojärjestelmiin. Kopiot tarkastuskertomuksista ja eläinsuojelupäätöksistä lähetetään aina tietojärjestelmän kautta aluehallintovirastoon.

Aina kun tarkastuksessa on todettu eläinsuojelusäädöksiä rikutun, lähetetään eläinsuojelupäätöksen kopio ja mahdolliset valokuvat tai muu aineisto poliisille rikostutkintaa varten. Tarvittaessa voidaan poliisin tutkijapartio myös pyytää paikalle jo tarkastuksen yhteydessä.

Erityisen vaikeissa tai pitkittyneissä tapauksissa vastuu eläinsuojelutarkastuksesta ja päätöksestä voidaan eläinlääkärin pyynnöstä siirtää läänineläinlääkärille. Tätä harkitaan esim. tilanteissa, joissa eläimen omistaja ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla tai teettämisuhalla tai tarkastuskohteessa on useita eläimiä, joiden osalta on tarve ryhtyä eläinten hyvinvointilain mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi.

19.2.2. Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinten hyvinvointilain rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit. Myös eläinkilpailuihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin voidaan tehdä tarkastuksia ilman epäilyä.

Tavoitteena on tarkastaa niiden toiminta vuosittain. Tarkastuksista vastaa valvontaeläinlääkäri, joka raportoi tarkastusten tulokset aluehallintovirastoon.

19.2.3. Tukivalvonta

Perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia EU:n täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä, lähetetään tarkastuspöytäkirja aluehallintovirastoon mahdollisimman pian tarkastuksen tekemisen jälkeen.

19.3. Peruseläinlääkäripalvelu

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa.

Eläinlääkintähuoltolain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

Yhteistoiminta-alueella on kaksi eläinlääkärin toimipistettä: Eläinklinikka osoitteessa Kappontie 4, Raisio ja eläinlääkärin toimistohuone osoitteessa Nallinkatu 2, Raisio. Raision kaupungin eläinklinikalla työskentelee eläinlääkäri ja pieneläinlääkäri.

Eläinklinikan yhteispinta-ala on 215 m² ja ne käsittävät odotushuoneen, vastaanottohuoneet, leikkaushuoneen, laboratoriohuoneen, röntgenhuoneen, sosiaalitalan/keittiön, asiakas WC:n, henkilökunnan WC:n ja suihkutilat sekä varastotiloja ja yhden auton lämpimän autotallin.

Varustukseen kuuluu mm. röntgenlaite ja digitaalinen kuvantamislaitte, (½ ultraääni-

laite), autoklaavi, mikroskooppi, sentrifugi, eläinvaaka, hammaskivenpoistolaite, kolme jääkaappia, pakastin, pyykinpesukone, kuivausrumpu ja – kuivauskaappi, tarvittavat leikkaus- ym. instrumentit ja muut tavanomaiset eläinlääkäripraktiikassa tarvittavat välineet. Suurelänpraktiikkaa varten on lisäksi mm. pulttipistooli, synnytyssapuun tarvittavat välineet, hevosen hammasvälineet ja embryotomiavälineet. Osan varustuksesta omistaa kaupunki ja osa on eläinlääkärin omistuksessa.

Klinikka on avoinna osa-aikaisesti sopimuksen mukaan. Osan ajanvarauksista voi tehdä netissä. Klinikka tarjoaa normaalit peruseläinlääkäripalvelut, kuten rokotukset, lopetukset, tunnistusmerkinnät ja erilaiset terveystodistukset sekä mahdollisuuden hammashoitoihin ja laboratorio- ja röntgentutkimuksiin. Kirurgia, esim. kastraatiot, kohdunpoistot ja kasvainten poistot, kuuluu myös tarjottavien palveluiden piiriin. Klinikkan kautta voi myös toimittaa kuolleen tai lopetetun lemmikkieläimen tuhkattavaksi pieneläinkrematorioon.

Raision alueella praktiikka on selkeästi pieneläinpainotteista. Pieneläinkäyntejä on klinikalla vuosittain noin 1000. Maatiloille käyntejä tehdään 2 - 4 kpl. Tilakäyntejä ja hevosten sairaskäyntejä tekevät myös alueen yksityiset eläinlääkärit.

Peruseläinlääkäripalvelujen saatavuus yhteistoiminta-alueella on kohtalainen. On tilanteita, että eläinlääkäri on muissa tehtävissä tai poissa, jolloin kunnan järjestämää palvelua ei ole saatavana. Poissaoloja varten on tehty sopimus Uudenkaupungin yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuollon kanssa.

19.4. Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Eläinlääkäri vastaa alueidensa tuotantoeläinten terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta osana peruseläinlääkäripalvelua. Tällä hetkellä Suomessa on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma sioille (Sikava) ja naudoille (Naseva). Nämä ohjelmat ovat vapaaehtoisia ja edellyttävät terveydenhuoltosopimuksen solmimista eläinlääkärin kanssa.

Ohjelmiin kuuluvilla terveydenhuoltokäynneillä eläinlääkäri havainnoi eläinten olosuhteet ja terveydentilan. Lisäksi merkittävimmät hoitorutiinit ja tuotannon kannalta kriittiset pisteet käydään läpi. Terveystodistuksen toteutuminen, tilan lääkekirjanpito ja kirjanpito eläinten poistojen ja sairastuvuuden syistä sekä tuotantotilan toimet tarttuvilta eläintaudeilta suojautumiseksi käydään myös läpi.

Terveystodistussopimuksen solmiminen on edellytyksenä eläinten hyvinvointituen saamiselle. Todennäköisesti hyvinvointituen merkitys tulee jatkossa kasvamaan tuotantoeläintilojen saamien tukimuotojen joukossa. Myös esim. teurastamojen kanssa solmitut, usein taloudellisesti merkittävät tuotantosopimukset, edellyttävät terveydenhuoltosopimuksen solmimista. On myös selvää, että terveydenhuoltoon tehdyt panostukset, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin lisääntymisen kautta, parantavat tilojen taloudellista tulosta. Näistä syistä on odotettavissa, että terveydenhuollon palvelujen kysyntä tulevaisuudessa kasvaa.

Raision yhteistoiminta-alueen kotieläintiloista monet ovat solmineet terveydenhuoltosopimukset jo kauan aikaa sitten entisten aluejakojen mukaisten eläinlääkäreiden kanssa, eivätkä tietenkään halua vaihtaa pitkän yhteistyön jälkeen. Tämän takia resurssit riittävät tällä hetkellä halukkaiden tilojen terveydenhuollon toteuttamiseen. Mikäli kysyntää tulee enemmän tai naapurialueiden eläinlääkärit eivät enää pysty/halua hoitaa Raision valvonta-alueen tilojen terveydenhuoltoa, muuttuu tilanne mahdolliseksi järjestää näillä resursseilla.

19.5. Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Kiireellisellä eläinlääkäriavulla tarkoitetaan äkillisesti ja vakavasti sairastuneen tai vahingoittuneen eläimen eläinlääketieteellistä yleistutkimusta tai kliinistä tutkimusta, ensiavun luonteisia hoitotoimenpiteitä ja eläimen lopettamista eläinsuojelullisin perustein.

Virka-aikana kiireellistä eläinlääkäriapua on saatavissa soittamalla joko eläinklinikan numeroon tai eläinlääkäriin matkapuhelinnumeroon. Puhelimiin voi tarvittaessa jättää yhteydenottopyynnön. On tilanteita, jolloin eläinlääkäri ei ole paikalla esim. tarkastuskäynnit, koulutus, vuosiloma tai äkilliset sairastumiset. Tällöin ohjataan asiakkaat Uudenkaupungin eläinlääkäreille. Pieneläinasiakkaille on alueella myös useita yksityisiä eläinklinikoita.

Virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Päivystysaluetta varten on järjestettävä keskitetty palvelu yhteydenottoja varten. Eläinlääkintähuoltolaki edellyttää lisäksi päivystyksen eriyttämistä siten, että pieneläimet ja maatiloilla hoidettavat isoeläimet hoitaa pääasiassa eri henkilökunta.

Yhteistoiminta-alueen pieneläinpäivystys on tällä hetkellä järjestetty yhteistyössä lähikuntien kanssa ja sitä alkaa hoitaa vuoden 2025 alusta lähtien Papuvet Oy.

Hyötyeläin- ja hevospäivystys hoidetaan yhteistyössä Uudenkaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön kanssa.

19.6. Laboratoriopalvelut

Nykyään on saatavissa monenlaisia laboratoriopalveluita Suomessa ja ulkomailla. Maitonäytteitä lähetetään tutkittavaksi mm. meijereiden kautta. Lemmikkieläinten näytteitä lähetetään mm. Movetiin (Kuopio), IDEXX Laboratoriot Oy:ön (Tampere), Patovetiin (Helsinki) ja Labokliniin (Saksa). Siipikarjan salmonellanäytteet viedään Eurofins-laboratorioon (Raisio). Terveysvalvontaohjelmiin liittyvät näytteet, tarttuvien tautien- epäilynäytteet sekä raadonavaukset lähetetään Ruokavirastoon. Tartuntavaarallisen materiaalin lähettämisessä noudatetaan pakkaamisessa ja suojaamisessa erityistä huolellisuutta. Näytteet voidaan tarvittaessa myös toimittaa itse suoraan laboratorioon.

20. Valvonnan toteutumisen arviointi ja raportointi

Kunnan tulee seurata laatimansa valvontasuunnitelman toteutumista. Raision valvontayksikössä valvontasuunnitelman toteutumista seurataan vähintään neljännesvuosittain terveysterveystajastossa.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Valvonnan seuranta tehdään jatkuvasti vuoden aikana, ja sen tuloksista raportoidaan kerran vuodessa keskusvirastojen ohjeistuksen mukaisesti.

Vuosittaisessa valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiraportissa arvioidaan mm. seuraavia asioita:

- valtakunnallisten ja omien tavoitteiden toteutuminen
- valvonnan tulokset ja seurattavien mittareiden tulokset
- kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus
- toteutuneiden tarkastusten lukumäärä
- näytteenoton toteuttaminen
- valvontahankkeiden ja -projektien toteuttaminen ja niihin osallistuminen
- trendiseuranta esim. viiden vuoden aikajänteellä
- ympäristöterveydenhuollon valvonnan tavoitteiden saavuttaminen
  - ympäristöterveydenhuollon yhteiset tavoitteet
  - toimialakohtaiset tavoitteet
  - valvontayksikön omat tavoitteet
- valvonnan vaikuttavuuden arviointi
- valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
- voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimuksiin, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan
- selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty suunnitelmalliseen valvontaan ja kuinka paljon muihin tehtäviin
- valvonnan tehokkuuden toteutuminen
- eri palautteista saadut hyvät käytännöt sekä kehitettävät ja korjattavat asiat
- toiminnan kehittämistarpeiden analysointi
- toiminnan kehittämisen toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella

20.1. Seurattavat mittarit

Vuosittain seurataan toteutuneiden tarkastusten määrää suhteessa kohdekohtaiseen valvontasuunnitelman tarkastusmäärään sekä suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten määrää. Lisäksi seurataan mm. tarkastusraporttien arvosanojen A-D jakautumista, mihin tarkastusriveihin on tarkastuksilla keskitytty ja millä tarkastusriveillä on ollut eniten puutteita (korjattavaa).

21. Liitteet

Liitteet eivät ole julkisia.

LIITE 1: Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma

LIITE 2: Elintarvikevalvonnan kohdekohtainen tarkastussuunnitelma

LIITE 3: Talousvesien näytteenottosuunnitelma

LIITE 4: Allasvesien näytteenottosuunnitelma

LIITE 5: Uimarantavesien näytteenottosuunnitelma

LIITE 6: Terveystasuojelelain mukaisten kohteiden tarkastussuunnitelma

LIITE 7: Tupakkavalvonnan tarkastussuunnitelma